

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Юридичний інститут КНЕУ
Кафедри політичних технологій
Освітньо-професійна програма

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 052 Політологія
спеціалізація Політичні технології та лідерство

Форма навчання: денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему:

Принципи, цілі та інструменти економічної політики в умовах
повоєнної відбудови

Здобувача Зіневич Івана Володимировича

підпис

Науковий керівник: к.пол.н., доцент,
Бульбенюк С.С.

(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

підпис

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри: д.пол.н., доцент, Гапоненко В.А.
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретико-методологічні засади сутності економічної політики.....	6
1.1. Зміст і принципи функціонування економічної політики.....	6
1.2. Суб'єкти та об'єкти економічної політики.....	9
1.3. Цілі економічної політики	14
РОЗДІЛ 2. Основні типи та інструменти економічної політики.....	23
2.1. Макроекономічна політика: сутність та види.....	23
2.2. Мікроекономічна політика: класифікація та приклади використання в умовах повоєнної відбудови.....	30
РОЗДІЛ 3. Практичний аспект: досвід країн у відновленні після війни.....	36
3.1. Повоєнна відбудова країн Європи після Другої світової війни.....	36
3.2. Північна Корея та Південна Корея: порівняння країн у відновленні після війни	43
3.3. Повоєнне відновлення економіки України: авторський погляд.....	48
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний світ постійно стикається з викликами, які потребують нових підходів до економічного розвитку. Глобальні кризи, такі як пандемії, війни та стихійні лиха, призводять до руйнування економічних систем та потребують негайного відновлення. У таких умовах актуальність теми «Принципи, цілі, інструменти економічної політики в умовах повоєнної відбудови» неможливо переоцінити.

Повоєнна відбудова - це складний і багатогранний процес, який потребує комплексного підходу. Він включає не лише відновлення зруйнованої інфраструктури, але й реформування економічних інституцій, стимулювання економічного зростання та покращення добробуту населення.

Ефективна економічна політика відіграє ключову роль у процесі повоєнної відбудови. Вона визначає пріоритети розвитку, використовує доступні ресурси та створює умови для стійкого економічного зростання.

Вивчення принципів, цілей та інструментів економічної політики в умовах повоєнної відбудови має велике значення для:

- Розробки ефективних стратегій повоєнної відбудови на різних рівнях - від національного до регіонального та місцевого.
- Прийняття обґрунтованих рішень щодо використання обмежених ресурсів.
- Стимулювання економічного зростання та покращення добробуту населення.
- Запобігання майбутнім економічним кризам.

Тема дослідження «Принципи, цілі, інструменти економічної політики в умовах повоєнної відбудови» є актуальною не лише для країн, які пережили війну, але й для усіх країн світу, які прагнуть до стійкого розвитку та забезпечення добробуту своїх громадян.

Аналіз досліджень і публікацій. Тема повоєнної відбудови економіки є надзвичайно актуальною в контексті сучасних геополітичних подій. Вивчення принципів, цілей та інструментів економічної політики має важливе значення для розробки ефективних стратегій відновлення економіки та покращення

добробуту населення.

Ця тема розкривається в значній кількості наукових досліджень та праць відомих науковців, а саме: О. Булика, І. Верби, В. Гетьмана, М. Гриньової, А. Гриценко, А. Задоя, Б. Камінгса, Дж. Кейнса, Г. Колодко, С. Корабліна, К. Макконнелла, С. Мочерного, С. Оксанича, Д. Родріка, В. Рокоча, Дж. Стігліца, К. Файнстера, О. Шниркова, В. Юрчишина.

Мета дослідження - дослідити принципи, цілі та інструменти економічної політики, які застосовуються в умовах повоєнної відбудови.

Завдання дослідження:

- розкрити сутність та особливості економічної політики в умовах повоєнної відбудови;
- визначити основні принципи, цілі та інструменти економічної політики, спрямовані на відбудову зруйнованої війною економіки;
- проаналізувати фактори, які впливають на формування та реалізацію економічної політики в умовах повоєнної відбудови;
- дослідити досвід реалізації економічної політики в країнах, які пережили руйнівні війни, та виокремити успішні та невдалі практики;
- розробити рекомендації щодо формування та реалізації ефективної економічної політики в умовах повоєнної відбудови.

Об'єкт дослідження - економічна політика в умовах повоєнної відбудови.

Предмет дослідження - принципи, цілі та інструменти економічної політики, спрямовані на відбудову зруйнованої війною економіки.

Методи дослідження. Для досягнення мети дослідження будуть використані наступні методи:

1. Аналіз наукової літератури. Буде проведено вивчення наукової літератури з питань економічної політики в умовах повоєнної відбудови, а також досвіду реалізації економічної політики в країнах, які пережили руйнівні війни.
2. Порівняльний аналіз. Буде проведено порівняльний аналіз досвіду реалізації економічної політики в різних країнах, щоб виокремити успішні

та невдалі практики.

3. Узагальнення досвіду. Буде проведено узагальнення досвіду реалізації економічної політики в умовах повоєнної відбудови, щоб визначити ключові фактори успіху.
4. Системний підхід. Буде використано системний підхід до дослідження економічної політики в умовах повоєнної відбудови, що дозволить врахувати всі взаємопов'язані фактори та процеси.

Теоретична та практична значущість отриманих результатів.

Результати дослідження можуть бути використані для:

- Розробки програм та стратегій економічного розвитку країн, які пережили руйнівні війни. Дослідження може допомогти у визначенні пріоритетів економічної політики, розробці заходів щодо стимулювання економічного зростання, створення робочих місць та підвищення рівня життя населення.
- Формування та реалізації ефективної економічної політики на макро- та мікрорівнях. Рекомендації, розроблені в рамках дослідження, можуть бути використані урядами, центральними банками, підприємствами та іншими суб'єктами господарювання для розробки та реалізації ефективної економічної політики, спрямованої на відбудову економіки.
- Підготовки фахівців з економіки та управління. Результати дослідження можуть бути використані для підготовки фахівців з економіки та управління, які володіють знаннями та навичками, необхідними для роботи в умовах повоєнної відбудови.

Окрім цього, результати дослідження можуть бути використані для: покращення розуміння факторів, які впливають на успіх повоєнної відбудови; розробки нових методів та інструментів економічної політики, які можуть бути використані в умовах повоєнної відбудови; підвищення обізнаності громадськості про проблеми повоєнної відбудови.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, що налічує 40 найменувань. Основний зміст викладено на 50 сторінках.

РОЗДІЛ 1. Теоретико-методологічні засади сутності економічної політики

1.1. Зміст і принципи функціонування економічної політики.

Зважаючи на складні виклики, що стоять перед країнами, які пережили руйнівні війни, принципи, цілі та інструменти економічної політики в умовах повоєнної відбудови набувають особливої важливості. Дослідження в цій області може стати важливим джерелом знань для розробки стратегій відновлення та стабілізації економіки після конфліктів.

Дослідження в галузі принципів, цілей та інструментів економічної політики в умовах повоєнної відбудови може надати важливі настанови для урядів, міжнародних організацій та інших зацікавлених сторін щодо ефективних стратегій відновлення та розвитку після конфліктів. Такі дослідження можуть також підвищити обізнаність громадськості про проблеми повоєнної відбудови та сприяти створенню стійких та процвітаючих суспільств.

Серед відомих науковців, які торкалися цієї теми у своїх роботах, можна виділити Дж. Стігліца, П. Коллієра, Ш. Браудера, А. Дарона, Дж. Кейнса, А. Сміта, М. Фрідмана та інших.

Визначення економічної політики та її ролі у формуванні економіки є ключовим аспектом управління сучасними державами. Економічна політика визначається як сукупність заходів, спрямованих на досягнення конкретних економічних цілей та забезпечення стабільності та ефективності економічного розвитку. Це включає в себе різні аспекти, такі як: грошова політика, фіскальна політика, торговельна політика та інші інструменти, які використовуються державою для впливу на економіку.

Згідно з визначенням Міжнародного валютного фонду (МВФ), економічна політика – це «комплекс заходів, які вживаються урядом для управління економікою країни» [12, с.102].

Роль економічної політики у формуванні економіки є важливою, оскільки вона визначає основні напрямки і принципи функціонування економічної системи. Це включає в себе визначення податкової політики, грошової політики, торговельних відносин, регулювання фінансового ринку та інших аспектів

економічної діяльності. Економічна політика може бути спрямована на різні завдання, такі як збереження макроекономічної стабільності, стимулювання економічного зростання, боротьба з інфляцією чи безробіттям. Важливо також враховувати соціальні аспекти, такі як забезпечення соціальної справедливості та зменшення соціальної нерівності.

Узгоджена і ефективна економічна політика допомагає керувати економікою країни, досягати рівноваги між різними секторами та забезпечувати сталість розвитку. Водночас, неправильно спланована чи недостатньо прозора економічна політика може призвести до ризиків, таких як інфляція, рецесія чи інші економічні труднощі.

Принципи економічної політики - це основні принципи та стратегії, які визначають способи управління економікою країни. Вони враховують різні аспекти, такі як стабільність, розвиток, соціальна справедливість та інші фактори [31].

Один з ключових принципів - це принцип стабільності. Він покликаний забезпечувати стійкість економічної системи, уникати різких змін та криз. Реалізація цього принципу включає в себе контроль інфляції, обмеження дефіциту бюджету та інші заходи, спрямовані на збереження фінансової стійкості. Ще одним важливим принципом є принцип стимулювання економічного зростання. Це означає розвиток інфраструктури, підтримку інновацій, сприяння підприємництву та інші заходи, спрямовані на стимулювання виробництва та зростання економіки [31].

Справедливість є також важливим аспектом економічної політики. Принцип соціальної справедливості включає в себе розподіл доходів та можливість доступу до основних ресурсів для всіх верств населення. Прозорість та відкритість - інший принцип, який сприяє розвитку довіри до економічної системи [31]. Це передбачає прозорість у прийнятті рішень, відкритість інформації та участь громадськості в економічних процесах.

Міжнародний аспект економічної політики займає центральне місце в розвитку країни, оскільки сучасна економіка вже давно виходить за рамки

національних кордонів. Співпраця з міжнародними фінансовими інститутами, такими як Міжнародний валютний фонд (МВФ) чи Всесвітній банк, стає ключовим фактором для забезпечення фінансової стабільності та реалізації економічних реформ [31].

Торгівельна політика, у свою чергу, відіграє важливу роль у формуванні зовнішньоекономічних відносин країни. Участь у міжнародних економічних організаціях, таких як Світова торгова організація (СТО), дозволяє визначати правила гри на міжнародних ринках та захищати національні інтереси. Зміцнення партнерських відносин та участь в міжнародних економічних форумах сприяють розвитку та впровадженню сучасних економічних стратегій, сприяючи стійкому зростанню національної економіки.

Міжнародна економічна політика визначається глобалізацією, швидкими змінами у технологіях та постійним розвитком світового ринку. Країни співпрацюють та конкурують одна з одною, впливаючи на стабільність та процвітання глобальної економіки. Основною метою міжнародної економічної політики є створення умов для ефективної співпраці та взаємовигідних відносин між країнами для досягнення економічного зростання та благополуччя на світовому рівні.

У період повоєнної відбудови, економічна політика країн стикалася з численними викликами та перешкодами. Однією з головних проблем було відновлення зруйнованої інфраструктури та економіки, що вимагало значних зусиль та ресурсів. Країни потребували фінансової підтримки для закупівлі матеріалів, початку будівництва та розвитку виробництва. Повоєнні збитки також супроводжувалися великими соціальними та економічними викликами, такими як безробіття, бідність та міграційні труднощі. Цілі економічної політики в цьому періоді зазвичай включають в себе спрощення та стабілізацію фінансової системи, залучення інвестицій для відновлення виробництва та інфраструктури, а також підтримку соціальної сфери для полегшення викликів, що виникають під час періоду відбудови.

Національна валюта підлягає стабілізації через ефективне управління

грошовою політикою та контроль інфляції. Важливим елементом є також створення сприятливого клімату для бізнесу та привертання іноземних інвестицій шляхом реформування законодавства та забезпечення прозорості управління.

Паралельно з цим, уряд зазвичай впроваджує соціальні програми, що спрямовані на підтримку населення, особливо тих, хто постраждав внаслідок війни. Такий комплекс заходів дозволяє досягти балансу між економічним відновленням та соціальною стабільністю, створюючи передумови для стійкого розвитку країни. «Важливим завданням економічної політики в умовах повоєнної відбудови є створення сприятливого ділового клімату, який стимулюватиме підприємницьку діяльність та інвестиції», - зазначає О. Булик [1, с. 54].

У контексті економічної політики в умовах повоєнної відбудови, відносини з міжнародними фінансовими інститутами відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності та підтримці економічного зростання. Країни, які претендують на ефективне відновлення своєї економіки, часто звертаються до таких організацій, як Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк, для отримання фінансової допомоги та економічних рад.

Співпраця з міжнародними фінансовими інститутами може включати укладення угод про кредитування, програми структурних реформ та консультації щодо політики. Однак ця співпраця також часто вимагає виконання певних умов та реформ від країни-отримувача. Такі відносини можуть мати значний вплив на внутрішню політику та економічні рішення країни, оскільки вони часто пов'язані із здатністю країни до результативного управління фінансами та впровадження необхідних економічних реформ.

1.2. Суб'єкти і об'єкти економічної політики.

Економічна політика - це складний взаємозв'язок між суб'єктами та об'єктами, що визначає економічний розвиток країни. Серед суб'єктів виділяють уряд, підприємства, громадян та міжнародні організації.

Загалом, взаємодія суб'єктів та об'єктів економічної політики становить

складну систему, де рішення одного суб'єкта може вплинути на всі інші, формуючи економічний образ країни.

Уряд – це основний гравець у грі економічної політики кожної країни. Він виступає не лише в ролі регулятора, а й відповідає за створення та реалізацію стратегій, спрямованих на забезпечення стійкого економічного розвитку [7].

Уряд приймає рішення щодо бюджету, податків, інфраструктурних проектів, що визначають темпи економічного зростання. Його завдання включає також боротьбу з безробіттям, забезпечення соціальної справедливості та розвиток освіти та науки.

У відповідь на економічні виклики, уряд може вживати заходів для стабілізації економіки, таких як фінансова політика, регулювання валютного ринку та інші інструменти. Від його дій залежить результативність управління економікою та добробут громадян.

Загалом уряд виступає як ключовий арбітр у взаємодії економічних суб'єктів, регулюючи відносини між бізнесом, суспільством та іншими сферами життя. Ефективна економічна політика уряду сприяє сталому розвитку країни та покращенню якості життя громадян. Під час дії системи тіньової економіки економічна стратегія часто орієнтована не на загальні інтереси суспільства, а на інтереси окремих фінансово-економічних груп, які прагнуть використовувати свій вплив у свою користь. Незаперечно важливою передумовою успішної реалізації економічної стратегії є належний рівень довіри до дій уряду (взагалі, до осіб, що здійснюють політику) [7].

В усіх країнах існують різні «гравці» в сфері економіки – це різні міністерства та відомства, які займаються регулюванням економічних процесів. Зазвичай, головна роль в цьому відведена міністерствам економіки чи фінансів. Вони відповідають за розробку та виконання економічних стратегій, контроль за бюджетом, фіскальною політикою та іншими фінансовими аспектами.

Окрім того, існують інші відомства, які також впливають на економіку. Наприклад, агентства з регулювання ринків, які стежать за конкуренцією та забезпечують правильну дію ринкових механізмів. Міністерства праці можуть

визначати політику щодо зайнятості та соціальних аспектів економіки, включаючи пенсійні та соціальні програми.

Також важливими суб'єктами економічної політики можуть бути центральні банки, які відповідають за грошовий обіг, стабільність валюти та інфляційні процеси. «Низький і стабільний рівень інфляції - це запорука економічної стабільності та передбачуваності. Він дозволяє людям планувати свої витрати, а підприємствам - інвестувати та розвиватися», - зазначається на сайті Національного банку України [16].

Усі ці органи разом формують систему, яка стежить за економічним розвитком та впровадженням стратегій для досягнення стабільності та зростання країни.

Серед недержавних суб'єктів економічної політики значне місце займають підприємства. Вони відіграють ключову роль у виробництві товарів і послуг, генерації прибутку, створенні робочих місць та сприянні економічному зростанню. Громадяни та підприємці також є важливими суб'єктами. Їхні дії, споживацька активність та підприємницька ініціатива мають великий вплив на ринкові відносини та загальний стан економіки.

Асоціації та об'єднання підприємств мають на меті захист інтересів своїх учасників, сприяючи створенню дружнього бізнес-середовища та лобюючи важливі питання перед владою.

Фінансові установи, такі як банки та інвестиційні компанії, визначають економічний ландшафт через надання кредитів, інвестування та управління фінансовими активами.

Громадські організації, які зосереджені на соціальних або екологічних питаннях, також впливають на економічну політику, спонукуючи до сталого розвитку та відповідальної бізнес-практики.

Міжнародні суб'єкти економічної політики включають міжнародні організації, такі як Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк. МВФ забезпечує фінансову стабільність та сприяє економічній співпраці шляхом надання кредитів та порад країнам-членам. Світовий банк, у свою чергу,

фінансує проекти розвитку та надає позики для соціальних та економічних програм. Торгівельні організації, такі як Світова організація торгівлі (СОТ), визначають правила та норми міжнародної торгівлі, сприяючи розвитку вільного та справедливого обміну товарів і послуг між країнами [22].

Міжнародні фінансові групи, наприклад, Група двадцять (G20), об'єднують найбільш розвинені країни для обговорення глобальних економічних питань та координації спільних заходів. Національні центральні банки також взаємодіють на міжнародному рівні, утворюючи мережу для обміну інформацією та спільного управління міжнародними фінансовими ринками.

Ці суб'єкти спільно впливають на глобальну економіку та сприяють стабільності та розвитку у всьому світі.

Об'єкти економічної політики — це сфери та аспекти, які привертають увагу уряду та економічних влад, оскільки вони визначають загальний стан економіки та її розвиток. До них належать гроші та фінанси, виробництво та праця, торгівля та обмін, а також соціальні питання.

Фінансова політика фокусується на управлінні грошовим потоком, боротьбі з інфляцією та податковій політиці. Виробнича політика спрямована на регулювання виробництва та інновацій для забезпечення сталого економічного зростання.

Торговельна політика орієнтується на створення сприятливих умов для міжнародного обміну товарами та послугами. Соціальна політика займається питаннями соціального захисту, охорони здоров'я та освіти, спрямована на покращення життя населення.

Об'єкти економічної політики взаємодіють та впливають один на одного, формуючи загальну економічну картину країни. Адекватне керівництво цими об'єктами допомагає створити стійку та збалансовану економічну систему, сприяючи загальному добробуту суспільства [6].

Економічні ресурси – це невід'ємна складова будь-якої економічної системи. Їх можна умовно розділити на три основні групи: природні ресурси, людський капітал та матеріальні блага.

Природні ресурси – це дари природи, які використовуються для виробництва. Наприклад, земля, води, енергія сонця. Збалансоване використання цих ресурсів важливо для сталого розвитку та підтримки екосистем.

Людський капітал означає знання, навички та здоров'я населення. Інвестування в освіту та охорону здоров'я стає ключовим аспектом ефективного використання цього ресурсу.

Матеріальні блага включають усе, що можна виміряти грошовою вартістю – від товарів до послуг. Керування цими ресурсами передбачає розробку політик, спрямованих на стимулювання результативного виробництва та розподілу [6].

Ефективне використання економічних ресурсів є головним завданням економічної політики. Вона спрямована на досягнення балансу між виробництвом та споживанням, розподілом благ та забезпеченням сталого економічного зростання. Розумна політика дозволяє оптимізувати використання ресурсів для забезпечення добробуту суспільства та збалансованого розвитку. «Підвищення економічної ефективності означає, що з тих самих ресурсів можна виробляти більше товарів і послуг. Це веде до зростання добробуту людей і зміцнення економіки», - вказує М. В. Гриньова [6, с. 34].

Взаємодія об'єктів та суб'єктів економічної політики виявляється в широкому спектрі взаємозв'язків та впливів, які формують економічну реальність. Суб'єкти, такі як: держава, ринкові гравці, громадяни та міжнародні організації, взаємодіють з різними об'єктами, що включають ринкові відносини, ресурси, інфраструктуру, інновації та інші складові економічної системи.

На рівні макроекономічної політики держава встановлює фіскальні та монетарні стратегії для досягнення економічної стабільності та розвитку. Це включає в себе регулювання податків, управління грошовою масою, створення інфраструктури та реалізацію соціальних програм. За словами Г.В. Колодко: «Держава повинна забезпечувати збалансований довгостроковий економічний розвиток, в основу якого покладено три складові: збалансоване економічне зростання; зростання, збалансоване у соціальному вимірі; зростання, збалансоване в екологічному контексті»[9, с. 15].

Суб'єкти економіки, такі як підприємства, взаємодіють через конкуренцію на ринку, співпрацю в ланцюгах постачання та участь у глобальних економічних відносинах. Вони реагують на зміни у фіскальній політиці, витрати на науково-дослідницьку роботу та інші економічні чинники, щоб забезпечити свою конкурентоспроможність та стійкість [7].

Взаємодія суб'єктів та об'єктів економічної політики визначає розвиток інновацій, оскільки підприємства стимулюються до впровадження нових технологій та підходів, щоб відповідати змінам у попиті та конкурентному середовищі. Громадяни, у свою чергу, взаємодіють з економічним середовищем через свої витрати, інвестиції та участь у ринкових відносинах.

Ця взаємодія формує економічну динаміку, визначає рівень зайнятості, соціальний прогрес та загальний рівень життя. Здатність суб'єктів економічної політики адаптуватися до змін та взаємодіяти з об'єктами визначає стійкість та ефективність економічної системи в цілому.

1.3. Цілі економічної політики.

Економічна політика – це не просто набір стратегій та заходів, але і система мета цілей, спрямованих на формування стійкого економічного середовища. Основною метою є досягнення високого рівня економічного зростання, яке стимулює стаке підвищення життєвого рівня населення та конкурентоспроможності країни на світовому ринку. «Економічне зростання - це не просто збільшення ВВП, а й покращення добробуту людей, яке вимірюється такими показниками, як рівень життя, доступ до освіти та охорони здоров'я, стан довкілля», - зазначено в Програмі економічного розвитку України на 2023-2027 роки від Кабінету Міністрів України[19].

У контексті загальних цілей економічної політики виникає прагнення до досягнення повної зайнятості. «Важливим завданням економічної політики є також боротьба з безробіттям та забезпечення повної зайнятості населення», - зазначають О.І. Мочерний та В.П. Гетьман [14, с. 367]. Це не лише питання соціальної відповідальності, але й ключовий чинник стабільності економіки, сприяючи зменшенню соціальної напруженості та вирівнюванню доходів.

З іншого боку, забезпечення цільового розподілу ресурсів та створення ефективної інфраструктури – це стратегічні завдання, що сприяють розвитку підприємництва та виробництва. Метою таких заходів є створення сприятливого клімату для бізнесу, зокрема шляхом спрощення бюрократичних процедур та стимулювання інновацій.

Економічна стабільність – це одна з головних мет економічної політики, що визначається потребою створення умов для невисокого рівня ризику та великої впевненості в економічному середовищі. Вказана ціль не лише визначає результативність функціонування економіки, але й впливає на якість життя населення та загальний розвиток країни. Економічна стабільність передбачає збереження низького рівня інфляції, що дозволяє громадянам та підприємствам планувати свої витрати та інвестиції на майбутнє. Коли ціни стабільні, споживачі відчують впевненість в покупках, а бізнес може спрямовувати свої ресурси на розвиток, а не на адаптацію до різких коливань цін [6].

Ще однією важливою складовою економічної стабільності є низький рівень безробіття. «Повна й продуктивна зайнятість - це не лише економічна мета, але й соціальна та політична. Вона дає людям можливість реалізувати свій потенціал, жити гідним життям і брати участь у житті суспільства», - зазначено в Законі України «Про зайнятість населення» [18]. Повна зайнятість сприяє соціальній стабільності, зменшує нерівності та підвищує загальний рівень благополуччя. Країна, де кожен має можливість знайти роботу, стає більш конкурентоспроможною та забезпечує своїй економіці стійкий розвиток. Крім того, економічна стабільність впливає на міжнародний обмін та інвестиції. Країни з стабільною економікою приваблюють іноземні інвестори, що сприяє розвитку та модернізації. У світі глобалізації економічна стабільність стає ключовим чинником в утриманні високого рівня довіри між країнами та забезпеченні сталого економічного зростання [27].

Створення умов для підвищення життєвого рівня населення є важливою метою економічної політики, оскільки вона прямо впливає на благополуччя громадян. У цьому контексті ключовими аспектами є забезпечення повноцінної

зайнятості та створення сприятливого середовища для економічного зростання.

По-перше, політика повинна сприяти створенню робочих місць, що відповідають кваліфікаціям та потребам населення. Це може здійснюватися через розвиток галузей, які висувають нові вимоги до праці та стимулюють технологічний прогрес.

По-друге, ефективна соціальна політика важлива для забезпечення соціальної справедливості та рівності. Система соціального захисту, яка надає громадянам можливість отримувати відшкодування у разі втрати роботи чи інших життєвих труднощів, є необхідною для підтримки гідного життя. «Економічна політика має бути ефективною та справедливою. Вона має максимізувати добробут суспільства та мінімізувати шкоду для найвразливіших груп», - пише Дані Родрік [39, с. 23].

Третє, забезпечення доступу до якісної освіти та охорони здоров'я є важливими компонентами політики, спрямованої на підвищення рівня життя. Освічена та здорова нація здатна більш продуктивно взаємодіяти з економічними викликами та внести значний вклад у розвиток суспільства.

В кінці кінців, економічна політика повинна сприяти створенню умов, в яких громадяни мають можливість розвивати свій потенціал, отримувати справедливу оплату праці та насолоджуватися належним рівнем життя без зайвих труднощів.

Створення умов для підвищення життєвого рівня населення – це ключова мета економічної політики, спрямована на забезпечення благополуччя та задоволення основних потреб громадян. Однією з важливих стратегій в цьому контексті є стимулювання економічного зростання. Це може досягатися шляхом підтримки підприємництва та розвитку нових галузей, що створюють робочі місця та підвищують продуктивність.

Податкова політика грає важливу роль у реалізації цієї цілі, забезпечуючи справедливий розподіл фінансових ресурсів та підтримуючи соціальну справедливість. Зменшення податкового тягаря для низького та середнього класу, а також створення системи податкових пільг для родин з дітьми, сприяє

збільшенню реальних доходів населення та покращенню їхнього фінансового становища [25].

Освіта та доступ до якісних медичних послуг також є ключовими аспектами політики, спрямованої на підвищення життєвого рівня. Інвестиції у галузь освіти розвивають кадровий потенціал суспільства, забезпечуючи громадянам можливість отримання високоякісної освіти та підвищення кваліфікації, що сприяє їхньому успіхові на ринку праці.

Сприяння соціальному захисту та формування системи соціальних гарантій є необхідним елементом економічної політики, спрямованої на підвищення життєвого рівня. Забезпечення ефективного функціонування системи соціального забезпечення, включаючи пенсійну та медичну підтримку, страхування в разі втрати роботи, допомагає створювати безпековий і стабільний соціальний фонд для населення. «Соціальний захист – це не просто витрати, а інвестиції в людський капітал, які дають віддачу у вигляді більш здорового, освіченого та продуктивного населення», - зазначає Джозеф Стігліц [24, с. 245].

Крім того, розвиток інфраструктури, такої як транспортна, енергетична та житлова, також вносить суттєвий вклад у поліпшення якості життя. Сучасна та доступна інфраструктура стимулює економічний розвиток регіонів, забезпечуючи населенню зручний доступ до роботи, освіти та медичних послуг.

Узагальнюючи, створення умов для підвищення життєвого рівня населення вимагає комплексного підходу, що охоплює економічні, соціальні та інфраструктурні аспекти. Це дозволяє сформувати стійке та стабільне соціально-економічне середовище, сприятливе для розвитку та благополуччя суспільства.

Індустріалізація та модернізація економіки – це стратегії, спрямовані на стимулювання та зміцнення економічного зростання країни. Однією з основних цілей цих процесів є створення конкурентоспроможного промислового сектору. Індустріалізація спрямована на розвиток виробництва та підвищення його продуктивності шляхом впровадження новітніх технологій, автоматизації та підвищення якості продукції.

Модернізація економіки, у свою чергу, визначається не лише як технічне

оновлення, але й як впровадження інноваційних підходів у всі сфери економіки. Однією з головних цілей модернізації є створення високотехнологічних галузей, які б додавали значну вартість до економіки та сприяли її стійкому розвитку [27].

Політика індустріалізації та модернізації також спрямована на зменшення залежності від імпорту та розвиток власного потенціалу. Це означає розширення внутрішнього виробництва, збільшення самостійності в сировинних питаннях та зниження ризиків, пов'язаних з зовнішніми економічними коливаннями.

Ще однією ключовою метою є підвищення життєвого рівня населення через створення нових робочих місць та збільшення зарплат. Індустріалізація та модернізація створюють потребу в кваліфікованій робочій силі, що сприяє підвищенню освітнього рівня населення та розвитку людського капіталу.

Всі ці аспекти взаємодіють у сукупності, створюючи комплексну стратегію, спрямовану на розбудову сучасної та стійкої економіки, яка враховує глобальні виклики та забезпечує стабільний розвиток країни.

Лібералізація торгівлі та приваблення іноземних інвестицій є невід'ємною частиною стратегій економічної політики, спрямованих на зміцнення економіки країни. Метою лібералізації торгівлі є розширення доступу до зовнішніх ринків для експорту та імпорту, сприяючи розвитку міжнародного співробітництва та підвищенню конкурентоспроможності виробників.

Приваблення іноземних інвестицій, у свою чергу, спрямоване на залучення капіталу та технологій із зовнішніх джерел. Це дозволяє країні розширювати виробництво, впроваджувати нові технології та створювати нові робочі місця. Залучення іноземних інвестицій може також сприяти обміну досвідом та підвищенню стандартів управління [14].

Основна мета цих стратегій полягає в тому, щоб зробити економіку більш відкритою та гнучкою, забезпечуючи зростання та розвиток. Вони сприяють взаємодії з глобальними економічними системами та відкривають нові можливості для бізнесу та інвесторів. Лібералізація торгівлі та приваблення іноземних інвестицій є ключовими елементами сучасної економічної стратегії, спрямованою на створення відкритої, конкурентоспроможної та інноваційної

економіки.

Розвиток інновацій та високих технологій визначається низкою стратегічних цілей, спрямованих на зміцнення економічного потенціалу країни. Перш за все, така стратегія спрямована на створення конкурентоспроможного середовища, яке стимулює та приваблює інноваційні компанії. Забезпечення сприятливого клімату для розвитку новаторських проектів є важливою метою, оскільки це веде до зростання привабливості країни для інвесторів та талановитих фахівців.

Крім того, розвиток інновацій сприяє виробництву продукції високої якості та підвищенню продуктивності промисловості. Це дозволяє країні ефективніше конкурувати на світовому ринку, забезпечуючи при цьому сталий економічний зріст. Також, названа стратегія спрямована на розвиток науково-дослідницької бази, що є ключовим фактором для створення інноваційних продуктів та технологій. «Одним з найважливіших завдань економічної політики є забезпечення сталого економічного зростання, яке б ґрунтувалося на інноваціях та підвищенні продуктивності праці», - пише С.В. Мочерний [14, с. 345].

Ще однією важливою метою є створення сприятливої екосистеми для стартапів та малих інноваційних підприємств. Це включає в себе спрощення бюрократичних процедур, надання фінансової підтримки та доступу до ресурсів для молодих підприємств, що дозволяє їм ефективно розвиватися та впроваджувати нові технології.

Умови повоєнної відбудови накладають свої особливості на цілі економічної політики, спрямовані на відновлення та розвиток економіки після війни. Головною метою стає відновлення руйнівних наслідків конфлікту та забезпечення стабільності національної економіки. Це означає відновлення промислових потужностей, інфраструктури, житлового фонду та інших об'єктів, що постраждали від військових дій.

Спочатку важливо визначити та оцінити розмір та обсяг завдань. Це може включати відновлення доріг, мостів, житлового фонду, комунікаційної інфраструктури, енергетичних систем, а також промислових та

сільськогосподарських підприємств.

Фінансова підтримка грає ключову роль у відновленні. Держава може виділяти бюджетні кошти або залучати кредити від міжнародних фінансових установ для фінансування проектів відновлення. Особливу увагу слід звертати на технічну модернізацію та впровадження новітніх технологій для забезпечення стійкості та конкурентоспроможності відновлюваних об'єктів. Гармонізація дій різних галузей влади та взаємодія з приватним сектором є необхідними у впровадженні програм відновлення. Залучення експертів, консультантів та інженерів для розробки ефективних стратегій та планів відновлення виступає важливим елементом [14].

Крім того, важливо враховувати екологічні та соціальні аспекти відновлення. Проекти повинні бути спрямовані на створення сталого та екологічно безпечного середовища, а також забезпечення рівноправного доступу до нових можливостей для всього населення.

Забезпечення економічної самостійності та незалежності країни є важливою метою економічної політики, особливо в контексті повоєнної відбудови. Це передбачає розробку стратегій, спрямованих на зменшення залежності від зовнішніх економічних факторів.

Забезпечення економічної самостійності та незалежності країни є важливою метою економічної політики, особливо в контексті повоєнної відбудови. Це передбачає розробку стратегій, спрямованих на зменшення залежності від зовнішніх економічних факторів та забезпечення сталого економічного розвитку.

Однією з ключових складових є розвиток внутрішнього ринку. Збільшення виробництва та споживання власних товарів і послуг допомагає зменшити залежність від імпорту та підвищує економічну самостійність країни. Стимулювання місцевого підприємництва, розвиток малого та середнього бізнесу, а також підтримка національних виробників сприяють внутрішньому економічному зростанню [25].

Диверсифікація економіки також відіграє важливу роль у забезпеченні

економічної незалежності. Розширення галузей, які приносять доходи, таких як інноваційні технології, наукові дослідження, агропромисловий сектор та інші, зменшує ризики економіки та робить країну менш вразливою до зовнішніх турбулентностей.

Самостійна грошова політика та фінансова стабільність є ще однією ключовою складовою. Збереження стійкості національної валюти та правильне управління фінансами сприяють відсутності економічних шоків та роблять країну менш залежною від зовнішніх криз [25].

Також важливі для забезпечення економічної самостійності – дипломатичні та торгові відносини. Укладання вигідних торговельних угод та партнерств сприяє розширенню можливостей для країни на міжнародній арені. «Економічна самостійність будь-якої країни неможлива без налагодження міжнародних відносин, як дипломатичних, так і торговельних. Укладення вигідних угод та партнерств дає можливість розширити можливості країни на світовій арені, стимулювати економічне зростання та підвищити добробут її громадян», - пише О. М. Шнирков [28, с. 114].

Стимулювання інвестицій та розвиток нових галузей економіки є стратегічно важливою метою у повоєнний період, спрямованою на відновлення та стабілізацію економічного потенціалу країни. Ця ціль передбачає активні заходи для привертання інвестицій та стимулювання інновацій.

Перше, що потрібно розглядати, - це створення сприятливого інвестиційного клімату. Для цього можуть бути впроваджені реформи в законодавстві, спрямовані на захист прав інвесторів, спрощення процедур реєстрації та ліцензування бізнесу. Залучення зарубіжних інвесторів також може вимагати розробки спеціальних програм та інцентивів для їх привертання.

Далі, важливо надавати підтримку інноваційним галузям економіки. Це може включати створення науково-дослідницьких центрів, лабораторій та інфраструктури для розробки нових технологій. Фінансування досліджень та розробок, а також надання податкових легкощів для інноваційних підприємств може стимулювати виникнення нових галузей та підприємств.

Створення спеціальних економічних зон чи інвестиційних фондів може служити ефективним інструментом для повертання інвестицій у визначені галузі. Ці зони можуть надавати пільги щодо податків, мита та інших обов'язкових внесків для інвесторів.

Також, як було зазначено вище, важливо вдосконалювати освітню систему та ринок праці, щоб забезпечити висококваліфікований робочий потенціал для нових галузей. Це може включати розвиток програм навчання та перепідготовки працівників у відповідності до потреб ринку.

Отже, можна зазначити, що визначення чітких та досяжних цілей є ключовим елементом успішної економічної політики для будь-якої країни. Цілі повинні враховувати потреби суспільства, сприяти сталому економічному зростанню та соціальній справедливості.

Необхідно зазначити, що після повоєнної відбудови, коли країна переживає складний період, встановлення правильних економічних цілей набуває особливої важливості. Пріоритетом стає відновлення інфраструктури, підтримка підприємств та забезпечення соціальної стабільності [28].

Один із підходів до досягнення цілей економічної політики полягає в продуктивному використанні ресурсів, створенні стимулів для підприємництва та інновацій, а також врахуванні потреб населення. Гнучка та адаптивна стратегія, спрямована на вирішення викликів і можливостей, дозволяє країні досягати сталого розвитку.

Таким чином, ефективна економічна політика має сприяти вирішенню соціальних, економічних та екологічних завдань, що стають перед сучасними суспільствами. Розуміння та реалізація цілей економічної політики є важливим етапом у побудові стійкого та конкурентоспроможного суспільства.

РОЗДІЛ 2. Основні типи і інструменти економічної політики

2.1. Макроекономічна політика: сутність та види.

Економічна політика є комплексом заходів та стратегій, спрямованих на досягнення конкретних цілей у сфері економіки. Класифікація типів економічної політики базується на різних критеріях, таких як спрямованість, інструменти та рівень втручання держави.

Одним із основних напрямків є макроекономічна політика, яка зорієнтована на вплив на загальний економічний розвиток країни. Основні принципи цієї політики включають регулювання сприятливого економічного середовища, забезпечення повної зайнятості, контроль інфляції та підтримку стабільності валюти. «Макроекономічна політика - це сукупність заходів, які використовує уряд для впливу на рівень економічної активності, зайнятості, інфляції та інших макроекономічних показників», - зазначає Дж. К. Р. Макконелл [11, с. 720].

Головною метою макроекономічної політики в умовах повоєнної відбудови є створення умов для сталого економічного зростання. Це досягається шляхом стимулювання інвестицій, розвитку підприємництва та забезпечення ефективного функціонування фінансової системи. Макроекономічна політика також має за мету забезпечити повноцінне зайнятість населення та підтримувати стабільні ціни.

У контексті повоєнної відбудови, макроекономічна політика стає ключовим фактором у формуванні стратегії економічного відновлення. Інноваційні підходи до регулювання економіки, спрямовані на відновлення після зруйнувань війни, передбачають активне впровадження стимулюючих заходів, спрямованих на підтримку підприємств, розвиток інфраструктури та соціальні програми. Одним з ключових завдань макроекономічної політики в умовах повоєнної відбудови є відновлення довіри в економіку та залучення інвестицій. Заходи з фінансової стабільності, розробка ефективних механізмів регулювання та підтримка інновацій визначають успіх відновлення та переходу до сталого економічного розвитку в умовах післявоєнної реконструкції [33].

В свою чергу, макроекономічна політика поділяється на кілька основних типів, які охоплюють різні аспекти економіки та спрямовані на досягнення різних макроекономічних цілей.

1. Фіскальна політика;
2. Грошова політика;
3. Торгівельна політика;
4. Стабілізаційна політика;
5. Регуляторна політика.

Фіскальна політика – це стратегічне керівництво державою у використанні бюджету для досягнення певних економічних цілей. Основними метою є стабілізація економіки та забезпечення сталого розвитку.

У контексті повоєнної відбудови, фіскальна політика набуває особливого значення. Зокрема, вона може бути спрямована на стимулювання економіки через збільшення витрат на соціальні та інфраструктурні проекти. Це не лише забезпечує сприятливе середовище для бізнесу, але й підтримує зайнятість та підвищує споживчу активність.

Однак важливо уникати необдуманих фінансових зобов'язань, які можуть призвести до збитків і навіть інфляції. «Ефективність фіскальної політики залежить від багатьох факторів, таких як стан економіки, рівень державного боргу, політична ситуація та компетентність уряду», - вказують С.Ф. Оксанич та І.М. Верба [17, с. 412].

Під час відбудови після війни, фіскальні заходи можуть сприяти швидшому відновленню економіки. Важливо розглядати не лише кількість витрат, але й їхній ефективний вплив на соціально-економічні процеси.

Необхідно також враховувати соціальну справедливість, забезпечуючи рівний доступ до переваг фіскальної політики для різних верств населення. Це допомагає зменшити соціальні розбіжності та сприяє стійкому розвитку суспільства.

Фіскальна політика – це не просто арсенал інструментів, але й стратегія відновлення та утвердження економічного благополуччя після тяжких часів. Її

успішне впровадження вимагає не лише фінансової майстерності, але й глибокого розуміння потреб суспільства та економічних закономірностей [33].

Для прикладу, після корейської війни в 1950-1953 роках Південна Корея використовувала фіскальну політику для свого відновлення. Наприклад, уряд впроваджував податкові збори на підприємства, стимулюючи їхні інвестиції в розвиток нових технологій та виробництва [35].

Додатково, влада активно залучала зовнішні інвестиції, пропонуючи іноземним компаніям податкові пільги та інші фінансові стимули для розширення своєї діяльності в країні.

Також, уряд встановлював програми соціальної допомоги та інфраструктурні проекти, спрямовані на поліпшення якості життя громадян і створення робочих місць. Це допомагало стимулювати економічний зріст та забезпечувати соціальну стабільність [33].

У деяких випадках застосовувались також валютні та тарифні політики для підтримки експорту і залучення іноземних валютних коштів. Це сприяло зміцненню фінансового стану країни та сприяло її економічному відновленню.

Грошова політика в економіці визначається як стратегічний набір заходів і інструментів, спрямованих на регулювання грошового обігу та вплив на рівень інфляції та стабільність валюти. Це охоплює центральні банки, які мають ключову роль у визначенні грошової політики. Одним із головних інструментів є процентні ставки, які встановлюються для регулювання обсягу грошей у циркуляції [33].

Цілі грошової політики можуть варіюватися від країни до країни, але загальними є забезпечення стабільності цін, збереження поваги до національної валюти та сприяння економічному зростанню. Важливо збалансувати грошову політику так, щоб вона відповідала наявним економічним умовам та викликам.

У контексті повоєнної відбудови, грошова політика грає важливу роль у відновленні національної економіки. Часто у таких ситуаціях спостерігається збільшення бюджетних витрат для фінансування відбудовних проектів. Це може призвести до інфляції, і тому центральні банки повинні ефективно регулювати

грошовий обіг.

При відновленні після війни, грошова політика може включати в себе також заходи з підтримки кредитування для підприємств та інфраструктурних проектів. Це сприяє стимулюванню економічної активності та забезпеченню зростання зайнятості [33].

Нарешті, важливим аспектом грошової політики під час повоєнної відбудови є сприяння стабільності фінансової системи. Це може включати в себе впровадження реформ та заходів для підтримки банківської системи та фінансового сектору в цілому [33].

В Руанді після громадянської війни та геноциду 1994 р., грошова політика грала важливу роль у відновленні країни. Уряд Руанди спільно з міжнародними організаціями та донорами приймав ряд заходів для стабілізації економіки та соціально-економічного відновлення. Однією з ключових ініціатив було впровадження ефективної грошової політики для контролю інфляції та стабілізації національної валюти. Це допомогло зменшити економічні труднощі та відновити довіру до фінансової системи країни. Додатково, було розроблено програми мікрофінансування та кредитування малих підприємств для стимулювання підприємництва та забезпечення нових можливостей зайнятості. Це сприяло економічному відновленню, зокрема в сільських громадах, де важливо було відновлення сільськогосподарської діяльності[21].

Важливою складовою грошової політики в Руанді була також фінансова підтримка у сфері освіти та охорони здоров'я, спрямована на покращення якості життя та розвиток людського капіталу в країні. Це допомогло відновити інфраструктуру та підвищити рівень освіти та доступу до медичних послуг, що вплинуло на більш сталий соціальний розвиток Руанди після війни [21].

Таким чином, грошова політика стає ключовим інструментом для досягнення економічної стабільності та відновлення після війни, допомагаючи справлятися з викликами інфляції, бюджетного фінансування та підтримки економічного зростання в умовах повоєнної реконструкції.

В свою чергу, торговельна політика визначає спосіб, яким країна управляє

своїм зовнішнім економічним обміном. Ця стратегія забезпечує сприятливі умови для експорту та імпорту товарів і послуг, визначає митні тарифи, контингенти та інші обмеження. Головною метою торговельної політики є стимулювання економічного зростання, забезпечення конкурентоспроможності національного виробництва та здійснення зовнішньоекономічних відносин на вигідних умовах. «Торгівля є двигуном економічного зростання і може допомогти країнам подолати бідність», - зазначає Джагдіш Бхагваті [32, с. 30].

Під час повоєнної відбудови торговельна політика стає важливим інструментом для відновлення економіки. Країни, які постраждали від конфліктів, шукають можливості розширити свої зовнішньоекономічні зв'язки, залучити іноземні інвестиції та відкрити нові ринки для експорту. Торговельна політика стає інструментом для зміцнення фінансової стабільності та забезпечення необхідних ресурсів для відновлення після війни.

Одним з важливих аспектів торговельної політики після війни є участь у міжнародних торговельних організаціях та укладення багатосторонніх та двосторонніх угод. Це дозволяє країнам встановлювати стійкі торговельні відносини, зменшити тарифні бар'єри та сприяти вільному руху товарів і послуг. Відновлення економіки через активну торговельну політику також передбачає створення сприятливого інвестиційного клімату та реформування торговельних систем для максимізації користі від зовнішньої торгівлі [11].

Після завершення Другої світової війни, Японія використала торговельну політику для відновлення своєї економіки. Одним із прикладів було активне просування експортно-орієнтованих стратегій. У 1950-1960-х роках японський уряд впроваджував заходи, спрямовані на стимулювання експорту товарів, особливо в США та Європу [40].

Японська влада активно сприяла підтримці своїх експортерів через різноманітні заходи, такі як фінансова підтримка, зниження митних бар'єрів та створення сприятливих умов для експортних підприємств. Це дозволило Японії залучити іноземні інвестиції та отримувати доларові кошти, необхідні для відновлення своєї економіки. «Уряд Японії активно використовував торговельну

політику для стимулювання економічного зростання. Він запровадив низку заходів, таких як експортні субсидії, податкові пільги та захист внутрішнього ринку, щоб допомогти японським компаніям стати конкурентоспроможними на світовому ринку. Уряд також інвестував у розвиток інфраструктури та освіти, що сприяло підвищенню продуктивності праці», - пише Чарлс Джонсон [40, с. 102].

Такий активний підхід до торгівлі допоміг Японії стати однією з найбільших світових економік у короткий період після війни, а також відіграти ключову роль у стабілізації економічної ситуації в країні після важких років війни. Таким чином, торговельна політика в контексті повоєнної відбудови стає стратегічним інструментом, спрямованим на розширення економічних можливостей країни, стимулювання зростання та забезпечення стійкого економічного розвитку.

Не слід забувати й про стабілізаційна політику. В економіці вона спрямована на збереження стабільності та здоров'я економічної системи країни. Її основна мета полягає в уникненні гострого коливання економічних показників, таких як інфляція, безробіття, і рівень виробництва. При цьому наголошується, що результативність економічної стратегії країни визначається двома основними аспектами: стабільність і виваженість [20]. Цілі стабілізаційної політики включають забезпечення стабільної цінової ситуації, стимулювання економічного зростання, та досягнення повного зайнятості.

В повоєнний період, коли багато країн стикалися з руйнуванням і великими економічними труднощами, стабілізаційна політика стала ключовим інструментом відновлення. У багатьох випадках, це означало впровадження конкретних заходів для стабілізації фінансової системи, включаючи валютну реформу, контроль інфляції, та регулювання банківської системи.

Додатково, стабілізаційна політика в повоєнний період може включати програми підтримки ринків, фінансування інфраструктурних проектів для відновлення руйнівних зон, та стимулювання виробництва для відновлення рівня зайнятості. Важливим є і ефективне управління бюджетом та податковою

політикою, яке сприяє фінансовій стабільності і сприяє відновленню економіки після війни [11].

Розглянемо приклад стабілізаційної політики після Другої світової війни у Німеччині. Після воєнних руйнувань та економічного хаосу було важливо відновити стабільність та економічний розвиток. Маршаллівський план, запроваджений в 1947 році, став ключовим елементом відновлення європейських країн, включаючи Німеччину. За допомогою цього плану, Сполучені Штати надавали фінансову допомогу країнам, які зазнали великих економічних труднощів. Стабілізаційна політика полягала в ефективному використанні фінансових ресурсів, реформах та стимулюванні економічної активності. Німеччина впроваджувала реформи, спрямовані на розбудову ринкової економіки, зменшення інфляції та розвиток соціальних програм [38].

Цей підхід сприяв відновленню економічної стабільності та підвищенню рівня життя. Важливим елементом була також співпраця із західними країнами та інтернаціональними організаціями для підтримки процесу відновлення. У результаті, за декілька десятиліть Німеччина знову стала однією з найбільших економік світу, а її стабільність слугувала прикладом успішного відновлення через ефективну стабілізаційну політику.

Узагальнюючи, стабілізаційна політика в повоєнний період стає критично важливою для відновлення економічного благополуччя, враховуючи великі виклики та ризики, які призводять до нестабільності. Вона спрямована не лише на вирішення тимчасових проблем, а й на створення умов для стійкого економічного розвитку та підтримки соціального добробуту.

Регуляторна політика також є важливим інструментом економічного управління, спрямованим на вплив на рівень економічного розвитку країни через регулювання ключових показників. Її метою є досягнення стабільності, збалансованого росту та соціальної справедливості. Це досягається шляхом впливу на грошовий обіг, податкову політику, ринкові відносини та інші аспекти економіки [11].

Одним з ключових принципів регуляторної політики є протидія циклічним

коливанням. Регулювання грошового обігу, процентних ставок та фінансової системи сприяє уникненню економічних криз і забезпечує стійкий ріст. Податкова політика використовується для розподілу бюджетних ресурсів та стимулювання певних галузей.

У контексті повоєнної відбудови регуляторна політика набуває особливої ваги. Економіка після війни потребує ефективного стимулювання, щоб відновити зруйновану інфраструктуру та підтримати соціальну сферу. Це може включати в себе державні інвестиції в реконструкцію, сприяння приватним ініціативам та розвиток соціальних програм.

Один з інструментів регуляторної політики під час відбудови - це фіскальна стимуляція. Зниження податків та надання податкових пільг може підштовхнути підприємства до інвестицій у відновлення економіки. Додатково, державне регулювання грошового обігу може допомогти знижувати ступінь інфляції та сприяти фінансовій стабільності.

Зокрема, повоєнна відбудова може вимагати регулювання торговельних відносин для забезпечення сталого зовнішнього попиту на товари та послуги. Регулювання цін та створення сприятливих умов для підприємництва теж може знаходити своє застосування.

Важливо також враховувати соціальні аспекти при формулюванні регуляторної політики. Спрямовані заходи можуть включати програми підтримки для безробітних, жертв війни та інших соціально вразливих груп.

Отже, регуляторна політика в умовах повоєнної відбудови виступає як ключовий інструмент для досягнення економічної стабільності та соціального розвитку, сприяючи відновленню інфраструктури та підтримці громадянського благополуччя.

2.2. Мікроекономічна політика: класифікація та приклади використання в умовах повоєнної відбудови.

Другий важливий напрям економічної політики - це мікроекономічна політика. Це ключовий елемент економічного управління, який спрямований на регулювання взаємовідносин між окремими господарськими суб'єктами.

Основною метою мікроекономічної політики є забезпечення ефективного функціонування підприємств та ринків, а також досягнення оптимального рівня виробництва і розподілу ресурсів. Одним із основних принципів мікроекономічної політики є забезпечення конкуренції, що сприяє ефективному використанню ресурсів та стимулює інновації [8].

Держава втручається в мікроекономіку через різні інструменти, такі як: податкова політика, регулювання цін, субсидії та інші стимули. Наприклад, зниження податків для підприємств може сприяти збільшенню їхньої прибутковості та інвестицій. Важливо враховувати, що мікроекономічна політика може мати різні наслідки в залежності від контексту. У цьому контексті С. Кораблін цілком обґрунтовано стверджує, що «...держави в економіці має відігравати не мінімально можливу роль, а активну, – проте у звичних для неї сферах. Відповідно, і головне питання має стосуватися не масштабів держави, а напрямів та методів її діяльності. У цьому сенсі не є дивним той факт, що в країнах з ефективною економікою сфера відповідальності держави є досить широкою» [10, с. 54]. В країнах з високим рівнем конкуренції ефективні заходи можуть підтримати інновації та зростання. У той же час, в країнах з обмеженою конкуренцією може виникнути ризик виникнення монополій.

На відміну від макроекономіки, яка зосереджується на загальнонаціональних економічних показниках, таких як ВВП, інфляція та безробіття, мікроекономіка досліджує поведінку на індивідуальному та ринковому рівнях див. табл. 2.1.

Таблиця 2.1 - Порівняння мікроекономіки та макроекономіки

<i>Критерій</i>	Мікроекономіка	Макроекономіка
Об'єкт дослідження	Поведінка окремих економічних агентів (домогосподарств, фірм)	Поведінка економіки в цілому

Фокус	Ринки, ціноутворення, прийняття рішень на індивідуальному та ринковому рівнях	Загальнонаціональні показники (ВВП, інфляція, безробіття)
Методи дослідження	Аналіз попиту та пропозиції, теорія ігор, економетрика	Аналіз динамічних макроекономічних моделей, економетрика
Застосування	Аналіз впливу політики на окремих людей та фірми, розробка політики на мікрорівні	Аналіз впливу політики на всю економіку, розробка макроекономічної політики
Приклади	Вивчення впливу податків на споживання, аналіз монополій, розробка політики підтримки малого бізнесу	Вивчення причин інфляції, аналіз економічного зростання, розробка антикризової політики

Це дозволяє краще зрозуміти, як функціонують ринки, як формуються ціни та як різні фактори впливають на добробут людей. Мікроекономічна політика має широкий спектр застосування. Вона використовується для:

1. *Аналізу впливу податків, субсидій та інших державних інструментів на поведінку економічних агентів.* Наприклад, дослідження показали, що підвищення податків на тютюн може призвести до зменшення його споживання,

що сприятливо впливає на здоров'я населення.

2. *Вивчення причин ринкових невдач, таких як монополії та зовнішні ефекти.* Наприклад, монополії можуть призводити до завищення цін та зниження обсягів виробництва, що шкодить споживачам.

3. *Розробки політичних рекомендацій щодо покращення ефективності ринків та підвищення добробуту людей.* Наприклад, уряди можуть використовувати антимонопольне законодавство, щоб стимулювати конкуренцію та знизити ціни.

Інструменти мікроекономічної політики включають різноманітні регуляторні заходи, такі як:

1. *Податкова політика* є ключовим інструментом мікроекономічної політики, оскільки вона визначає рівень оподаткування для різних суб'єктів господарювання. Зміни в податках можуть впливати на розподіл доходів, стимулювати чи гальмувати економічну активність, а також сприяти соціальній справедливості.

2. *Антимонопольне регулювання* спрямоване на попередження або зменшення концентрації ринку та обмеження монопольної влади. Це може включати в себе встановлення обмежень на об'єднання компаній, антитрастовий нагляд і санкції для тих, хто порушує правила конкуренції.

3. *Контроль за цінами* визначає рівень цін на ринку для певних товарів і послуг. Цей інструмент може використовуватися для захисту споживачів від неправомірного зростання цін чи, навпаки, для стимулювання виробників підвищувати якість товарів.

4. *Підтримка підприємництва* може включати в себе надання фінансових пільг, грантів, кредитів, а також сприяння створенню сприятливого клімату для бізнесу шляхом спрощення адміністративних процедур та зменшення бюрократичних обмежень.

5. *Соціально-економічні програми* спрямовані на поліпшення якості життя та соціального захисту населення. Це може включати в себе програми безробіття, допомогу сім'ям, освітні та медичні ініціативи, спрямовані на забезпечення

стабільності та розвитку суспільства [10].

Мікроекономічна політика відіграє ключову роль у повоєнній відбудові, оскільки вона фокусується на індивідуальних господарських агентах, таких як підприємства, працівники та споживачі. Відновлення місцевих економік залежить від стимулювання підприємництва через податкові політики та фінансову підтримку. Кредитні програми можуть допомогти підприємствам отримати необхідний капітал для відновлення виробництва.

Організація робочої сили є ще однією суттєвою частиною мікроекономічної політики під час повоєнного відновлення. Програми навчання та перекваліфікації можуть забезпечити необхідні навички для адаптації працівників до нових умов. Стимулювання зайнятості та підтримка соціального захисту можуть зменшити безробіття та покращити життя населення [8].

Мікроекономічна політика також спрямована на заохочення споживання, що може відновити попит на товари та послуги. Зниження податків на споживчі товари та послуги або надання стимулів для їх покупки може підтримати економічне відновлення на рівні домогосподарств [8].

Важливо враховувати, що успіх мікроекономічних заходів визначається їхньою ефективністю та адаптабельністю до умов конкретної країни. Такий підхід сприяє реалізації збалансованих заходів, спрямованих на стимулювання економічного зростання та соціального розвитку в повоєнний період.

Після закінчення В'єтнамської війни у 1975 році країна зіткнулася з серйозними економічними проблемами. Сільське господарство, яке відіграло ключову роль у економіці, було значною мірою зруйноване. Багато земельних ділянок залишалися невикористаними, а ті, що оброблялися, давали низькі врожаї. У 1986 році уряд В'єтнаму запровадив земельну реформу, спрямовану на стимулювання сільськогосподарського виробництва. Реформа передбачала:

- перерозподіл земельних ділянок від державних господарств до селянських сімей;
- надання селянам права на довгострокову оренду землі;

- скасування колективізації та запровадження приватної власності на землю [36].

Земельна реформа мала значний успіх. Вже протягом кількох років після її запровадження врожаї сільськогосподарських культур значно зросли. Це призвело до збільшення продовольчої безпеки країни та покращення життя мільйонів людей [36].

Отже, важливо розуміти, що мікроекономічна політика – це невід’ємна частина економічної системи, яка безпосередньо впливає на громадян, керуючи цінами, податками та іншими аспектами побутової економічної діяльності. Зокрема, вона визначає рівень доходів населення, можливість отримання освіти та медичної допомоги. Така політика впливає на споживчі звички, підприємницьку активність та рівень безробіття. Необхідно пам'ятати, що ефективність мікроекономічної політики залежить від ретельного аналізу ринкових умов та врахування потреб громадян. Вона має сприяти створенню справедливих умов конкуренції, підтримувати соціальну справедливість і забезпечувати сталість економічного зростання.

РОЗДІЛ 3. Практичний аспект: досвід країн у відновленні після війни

3.1. Повоєнна відбудова країн Європи після Другої світової війни

Після завершення Другої світової війни Європа перебувала в стані післявоєнної руїни, яка змусила країни континенту переосмислити своє майбутнє. Старі імперії зазнали втрат і територіальних перетворень, формувався новий світовий ландшафт і політичні альянси. Знищені міста, втрачені життя та відсутність інфраструктури створювали виклик, який вимагав неабиякої та комплексної стратегії для відновлення.

Основним завданням повоєнної відбудови стало відновлення стійкості та покращення якості життя населення. Головні цілі цього процесу включали:

1. Відновлення економіки та інфраструктури: Важливим завданням було відновлення виробництва та економічної активності. Це передбачало відбудову підприємств, фабрик, транспортної та енергетичної інфраструктури, які постраждали під час війни.

2. Стабілізація соціально-економічного положення населення: Населення Європейських країн потребувало допомоги у відновленні свого життя. Це включало надання матеріальної підтримки, житлового будівництва, медичної допомоги, освіти та інших соціальних послуг.

3. Забезпечення миру та безпеки в регіоні: Після війни виникла необхідність у стабілізації політичної та соціальної ситуації. Це передбачало впровадження заходів для попередження можливих конфліктів, встановлення демократичних інститутів та підтримку прав людини [38].

Ці цілі визначили загальний напрямок політики та програм відновлення в регіоні у поствоєнний час. Щоб досягти цих цілей, країни використовували різноманітні економічні інструменти, такі як: фінансова підтримка, стимулювання інвестицій, лібералізація економіки та інші заходи, спрямовані на відновлення та зміцнення економічної бази країн [38].

Реконструкція інфраструктури була ключовим елементом відбудови. Здійснювалися великі проекти з відновлення доріг, мостів, залізниць та інших

комунікаційних систем. Це сприяло швидшому відновленню економічної активності та обміну товарами між країнами.

У процесі відновлення економіки акцент був покладений на індустріалізацію та модернізацію виробництва. Країни впроваджували нові технології, щоб підняти продуктивність та стимулювати економічний зріст. Створення спільних економічних об'єднань, таких як Європейська економічна спільнота, сприяло взаємодії та економічному зростанню регіону [38].

Лібералізація економіки та ринкових відносин відіграла ключову роль у повоєнній відбудові країн Європи. Це означало відмову від централізованого управління економікою та посилення ролі приватного сектору. Зменшення державного втручання сприяло розвитку конкуренції, ефективнішому використанню ресурсів та залученню іноземних інвестицій [38].

Стимулювання приватної ініціативи та підприємництва було ще однією важливою складовою економічної політики після війни. Утримуючись від економічного патерналізму, держави активно сприяли створенню умов для підприємницької діяльності. Реформи в сфері оподаткування, легші умови для створення бізнесу та підтримка інновацій стимулювали розвиток приватного сектору [38].

Соціальна відповідальність та забезпечення соціального захисту визначили гуманітарний аспект економічної політики. Стратегії включали в себе розбудову системи соціального захисту, щоб забезпечити гідні умови життя населенню, особливо в умовах руйнувань та втрат війни. Держави розвивали програми зайнятості, надавали підтримку малозабезпеченим верствам населення та вдосконалювали систему медичного обслуговування [38].

Після Другої світової війни Європа розділилася на дві суттєво відмінні частини – Західну і Східну, що визначало глибокі соціально-економічні та політичні відмінності. Західні країни, такі як ФРН, Франція та Велика Британія, зазнали інтенсивної реіндустріалізації та стали сприймати моделі ліберальної демократії та ринкової економіки. Під впливом Маршаллового плану, вони отримали значну фінансову допомогу від США, що допомогло їм в швидкому

економічному відновленні [38].

Східні країни, такі як Польща, Угорщина, НДР та інші радянські сателіти, опинилися під впливом сфери впливу СРСР. Їхні економіки стали піддаватися колективізації та індустріалізації, проте це часто призводило до втрати ефективності та розвиненості. Політично ці країни дійшли до встановлення тоталітарних режимів та обмеження громадянських свобод [38].

Цей поділ суттєво підсилений створенням «Залізної завіси», що відокремлювала Західну та Східну Європу. Захід відзначався більш високим рівнем життя, розвинутою інфраструктурою та вільнішим суспільно-політичним кліматом. Схід же, внаслідок соціалістичних експериментів, залишався господарсько відсталим і обмеженим авторитарними режимами [38].

Вплив ідей та доктрин на формування економічної політики в повоєнній відбудові Європи був визначальним для напрямку розвитку країн. Лібералізм та ключові принципи ринкової економіки стали фундаментальними для країн Заходу. Заснований на ідеї індивідуальної свободи та підприємництва, лібералізм сприяв розквіту приватного сектору та підтримував концепцію вільного ринку.

В той час як Захід керувався принципами ринкової економіки, країни Східної Європи схилилися до соціалістичних ідей. Вплив марксизму та планування економіки був помітний в розвитку комуністичних держав. Державна власність, централізоване управління та стратегічне планування стали основою їхньої економічної політики.

Іншим важливим аспектом став ключовий внесок економістів та діячів, таких як Дж. М. Кейнс. Його ідеї про потребу державного регулювання економіки та активного участі у соціальних програмах визнали широкий розповсюдження, спонукаючи формування соціально-економічних політик держав.

Політичні та ідеологічні розбіжності між Заходом та Сходом також вплинули на формування торговельних та економічних відносин. Конфлікт між капіталізмом і соціалізмом створив декілька моделей розвитку, кожна з яких

визначала свої пріоритети у відновленні та розвитку [30].

Цей поділ увійшов у історію як символічне відображення ідеологічних та економічних розбіжностей, що існували в Європі протягом значної частини ХХ століття.

Фінансова політика в умовах повоєнної відбудови виявилася ключовим інструментом для багатьох країн Європи. Наприклад, Велика Британія впроваджувала фіскальні заходи, зокрема, зменшення податків для підприємств та приватних осіб, з метою стимулювання інвестицій та економічного зростання. З іншого боку, ФРН вдосконалювала систему оподаткування, повертаючи капітал та регулюючи грошовий обіг для уникнення інфляції [38].

Інвестиційна політика була основним засобом активізації економіки у Франції. Країна ставила акцент на великі проекти відновлення інфраструктури, такі як будівництво доріг та розширення залізничних мереж. У той час як Італія використовувала пріоритетні галузі, такі як текстильна та вугільна промисловість, для стимулювання виробництва та забезпечення робочих місць [38].

Торговельна політика також впливала на економічне відновлення. Країни Скандинавії сприяли розвитку експортно-орієнтованих галузей, таких як машинобудування та лісова промисловість, що сприяло підняттю рівня зайнятості та експортному зростанню [38].

Міжнародна співпраця включала участь у міжнародних економічних організаціях та отримання допомоги. Наприклад, країни Бенілюксу спільно розвивали економічні плани та сприяли створенню Європейського союзу, що сприяло спільному економічному зростанню [38].

Масштабні знищення та великі людські втрати викликали виникнення руху до відновлення та спільної реконструкції. Маршаллівський план від США відіграв важливу роль у розвитку заходу континенту, допомагаючи країнам відновити економіку та інфраструктуру, див. табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Американська допомога Європі(План Маршала)

План Маршала		
<i>Мета</i>	<i>Умови США</i>	<i>Наслідки для Європи</i>
Матеріальна і фінансова допомога європейським країнам для відновлення економіки, зростання виробництва та фінансової стабілізації	Відмова від націоналізації промисловості	Швидке відновлення економік європейських країн на засадах ринкових відносин
Зміцнення демократії у європейських країнах	Свобода приватного підприємства	Стабілізація внутрішнього економічного та фінансового становища
	Зниження митних тарифів на американські товари	Усунення небезпеки соціальних потрясінь
	Рівні права європейських та американських підприємців	Закріплення умов для розвитку демократії
	Обмеження торгівлі з соціалістичними країнами	Посилення інтеграційних процесів

	Виведення комуністів з урядів	Розкол Європи, посилення «холодної війни»
		Залежність від США в економічній, політичній та військовій сферах

План Маршала був історичною ініціативою Сполучених Штатів, запровадженою у 1947 році, яка спрямовувала значні фінансові ресурси на відновлення та економічну реабілітацію країн Європи після Другої світової війни. Ім'я отримав від американського держсекретаря Джорджа Маршала, який висловив концепцію підтримки регіона. Він був націлений на 16 країн, серед яких Франція, Велика Британія, Німеччина, Італія, та інші. Кожна країна отримувала фінансову допомогу для відновлення інфраструктури, промисловості, аграрного сектору, та підтримки валютних резервів. Наприклад, Франції було виділено понад 2,7 мільярдів доларів для відновлення після війни, що дозволило їй ефективно впоратися із наслідками конфлікту [30].

План Маршала допоміг значно покращити економічну ситуацію у багатьох країнах, сприяв створенню нових робочих місць та підвищенню рівня життя. Наприклад, у ФРН він сприяв «економіці чудового зростання», де зазначений період відзначався швидким економічним розвитком. План Маршала визнано однією з найефективніших програм міжнародної допомоги в історії, яка не лише сприяла відновленню країн Європи, а й зміцнила політичні та економічні зв'язки між Сполученими Штатами та європейськими країнами [30].

У 1951 році було створено Європейське співтовариство вугілля та сталі (ЄВСВ) шістьма країнами: Францією, Західною Німеччиною, Італією, Бельгією, Нідерландами та Люксембургом. Головна мета цього об'єднання полягала в забезпеченні миру та економічної стабільності через спільне управління вугіллям і сталлю, ключовими ресурсами того часу. ЄВСВ створило спільний

ринок для вугілля та сталі серед членів, сприяючи вільному обміну товарами. Також була встановлена міжнародна авторитетна інстанція, відома як Вищий орган, для вирішення конфліктів та забезпечення спільної регуляції [30].

Це був перший крок у створенні європейської інтеграції та економічної співпраці, який в майбутньому привів до створення Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) в 1957 році. ЄВСВ визначило основні принципи інтеграції, які сприяли подальшому розвитку європейських економічних та політичних структур [30].

Оцінка повоєнної відбудови в Європі різниться в залежності від країни та її специфічних умов. Наприклад, ФРН виявилася однією з найуспішніших у реалізації економічної політики після війни. За допомогою маршалівського плану, що передбачав значну фінансову допомогу від США, ФРН швидко відновилася, перетворивши свою економіку і ставши однією з провідних країн Європи [30].

У той час як західноєвропейські країни швидко розвивалися, східноєвропейські держави, під впливом радянського блоку, стикалися з іншими викликами. Наприклад, країни Вишеградської групи (Польща, Чехія, Словаччина та Угорщина) пройшли період важких реформ та структурних змін, спрямованих на перехід до ринкової економіки та демократії. Вони досягли певного успіху, але існують проблеми, пов'язані з корупцією та недоліками у судовій системі [30].

У Східній Європі, де владарювала радянська імперія, країни, такі як Україна, Білорусь та Молдова, стикалися з викликами відновлення не лише економіки, а й демократичних інститутів. Ці країни ще знаходяться на шляху до повноцінного розвитку та реформ [30].

Важливим аспектом європейської повоєнної відбудови була інтеграція в Європейський Союз. Країни, такі як Португалія, Іспанія та Греція, які пройшли період авторитарних режимів, визначили в ЄС механізм для консолідації демократії та стабільності [38].

Загалом, хоча є успішні приклади, виклики залишаються, зокрема у справі

нерівності, регіонального розвитку. Однак процес повоєнної відбудови свідчить про визначений прогрес у керуванні складністю соціально-економічного відновлення націй після війни.

Попри виклики та конфлікти, які супроводжували період післявоєнного відновлення, Європа здивувала світ своєю відданістю до миру та здатністю вирішувати проблеми через співпрацю. Цей час став визначальним для становлення нової політичної, економічної та соціокультурної картини Європи, що визначила її подальший розвиток і статус в світі.

3.2. Північна Корея та Південна Корея: порівняння країн у відновленні після війни.

В тисячолітній історії Кореї однією з найтрагічніших сторін залишається Корейська війна, що тривала з 1950 по 1953 рр. Цей конфлікт розтягнувся на південній та північній частинах півострова, позначивши подальший шлях розвитку обох країн. Почавшись як ідеологічна суперечка між комунізмом і капіталізмом, війна вразила Корею жорстокістю й спробою розшарувати націю. Зіткнення почалося нападом КНДР на Південну Корею у 1950 р. За невеликий період північні (комуністичні) війська контролювали значну частину південної території. У відповідь на це ООН направляє міжнародні сили, допомагає зупинити північнокорейський наступ. Проте, втручання Китаю та втрата території, яку раніше контролювали ООН, перетворили конфлікт у війну без чітких меж. Південна Корея отримала підтримку від ООН та США, тоді як Північна Корея отримала допомогу від Китаю та СРСР. Після тривалого та виснажливого конфлікту було досягнуто перемир'я, яке встановило демаркаційну лінію на 38-му паралелі, але жоден мирний договір не був укладений, залишаючи країни в стані припиненої війни [35].

Після завершення Корейської війни в 1953 р. обидві частини Кореї – Північна та Південна, стояли перед великими викликами повоєнного відновлення. Руїнування в обох регіонах були значними, зокрема через систематичні бомбардування та руїнування інфраструктури. В Північній Кореї, яка була основною ареною війни, руїнування були особливо суттєвими, оскільки

практично всі великі міста та промислові центри зазнали серйозних пошкоджень [35].

В Південній Кореї, яка також не уникнула бомбардувань і бойових дій, реконструкція почалася з руїн. Основні інфраструктурні об'єкти, такі як дороги, залізниці та мости, вимагали серйозних відновлювальних робіт. В обох регіонах стало важливим завданням визначення масштабів руйнувань, аналізу стану економіки та прийняття стратегічних рішень для ефективного відновлення.

У Північній Кореї руйнування також вплинули на сільське господарство, що ставило під загрозу продовольчу безпеку країни. Відновлення аграрного сектору вимагало новаторських підходів та впровадження сучасних технологій. Зазначимо, що додатковим фактором було розділення Кореї на дві ідеологічно протилежні системи, що впливало на можливість міжрегіонального співпрацю та обміну ресурсами [35].

У південній частині було зосереджено велику увагу на ефективному використанні ресурсів та прийнятті новітніх технологій. Це включало в себе швидке відновлення основних інфраструктурних об'єктів, таких як транспортні мережі, енергетика та комунікації [35].

Починаючи з 1961 року після перевороту 16 травня, південнокорейське суспільство розпочало процес модернізації під керівництвом армії. Важливою особливістю цього періоду було активне втручання держави в економіку, з обмеженням ринкових механізмів, але з підтримкою дрібного підприємництва, зокрема на селі, через розвиток кооперативів. Прискорена індустріалізація призвела до збільшення зайнятості в промисловості та зростання сектору послуг[5].

Уряд також активно сприяв експортно-орієнтованому розвитку, надаючи субсидії та встановлюючи показники експорту. Основними ініціаторами модернізації стали бюрократично-технократична еліта, створена за підтримки уряду, та авторитарний режим[5].

Проте з часом почали зростати напруження між урядом і суспільством, особливо серед студентства, що виступало за демократичні реформи. Економічні

успіхи режиму не забезпечили стабільності, антидемократичні заходи викликали протести. Кульмінацією стало побоїще в м. Кванчжу, де демонстрантів придушували танки. Після цього конфлікту стало очевидним, що треба обирати між тоталітаризмом і демократією. Уряд оголосив програму "демократичних реформ", яка передбачала прямі всезагальні вибори президента, що стало кроком у напрямі до демократії[5].

У північній частині Кореї більший акцент був зроблений на централізованому контролі з боку держави та реалізації планових економічних моделей. Інфраструктурне відновлення відбувалося в рамках державного плану, з фокусом на важливих галузях, таких як важка промисловість та оборонна сфера [35].

В обох частинах Кореї враховувались особливості географії та ресурсів. В південній частині вдалося використовувати доступ до морського шляху для розвитку зовнішньої торгівлі, що стало ключовим фактором у стабільному економічному рості. У північній частині відновлення базувалося на внутрішніх ресурсах та підтримці соціалістичної моделі розвитку [35].

Роль держави у створенні економічних моделей в Південній та Північній Кореї визначалася різними підходами. У Північній Кореї преобладав централізований плановий підхід, де держава визначала стратегічні напрямки розвитку та контролювала основні галузі економіки. Це дозволило забезпечити державний контроль над ресурсами та швидким індустріальним зростанням, але призвело до бюрократизації та неефективності [35].

Навпаки, Південна Корея вибрала шлях економічного розвитку на основі ринкових принципів, активно залучаючи приватний сектор. Держава виступала в ролі каталізатора, сприяючи підприємництву та створюючи сприятливі умови для інвестицій. Цей підхід призвів до швидкого економічного зростання, експортного успіху, особливо в галузі автомобільної та електронної промисловості. Південна Корея визначилася як приклад «економіки чудес» та досягла вражаючого росту в середньому на 9% щорічно в період з 1963 по 1990 рр. Державне регулювання було спрямоване на створення сприятливого

середовища для підприємництва, а також на розвиток освіти та технічних навичок населення [35].

Порівнюючи економічні політики обох країн, можна визначити, що ринковий підхід Південної Кореї став дієвішим у досягненні сталого розвитку та підвищенні конкурентоспроможності. У той час як Північна Корея, зберігаючи державний контроль, стикалася з ефективністю та інноваційними обмеженнями. Це порівняння вказує на важливість балансу між державним втручанням та ринковими механізмами у визначенні економічних політик для досягнення стійкого розвитку.

Після війни обидві частини Кореї отримали значний зовнішній фінансовий та гуманітарний вплив. Південна Корея великою мірою скористалася економічною допомогою від США та інших західних країн, що сприяло її індустріалізації та економічному зростанню. Масштабні інвестиції, кредити та технічна допомога допомогли створити сучасну економіку та інфраструктуру. Допомога для Південної Кореї більш схильна була до сприяння розвитку приватного сектору та підтримки інфраструктурних проектів. У Південній Кореї впровадження нових технологій стало ключовим фактором для створення великих конгломератів, таких як Samsung і Hyundai. Зосередження на інноваціях у виробництві та ефективне використання науково-технічного потенціалу призвели до значного підвищення конкурентоспроможності країни в глобальному ринковому середовищі [35].

Насупроти, Північна Корея вибрала інший шлях, орієнтуючися на допомогу від комуністичних союзників, переважно від СРСР та Китаю. Ця підтримка стала основою для встановлення промислово-економічної бази та розвитку оборонної сфери. Проте, вона призвела до значної ізоляції Північної Кореї від залишку світу, і економіка країни розвивалася повільніше, порівняно з Південною частиною [35].

У Північній Кореї, велика увага надавалася розвитку важкої промисловості та військово-промислового комплексу. Зовнішнє фінансування визначало розвиток обох Кореї, проте вони обрали різні стратегії, які визначили їхні

економічні та політичні траєкторії на довгий час після війни.

В Північній Кореї ситуація істотно відрізняється через відсутність ринкових механізмів та великий контроль держави над економікою. Інновації, в основному, зорієнтовані на потреби військового комплексу та обмежені зовнішніми технологічними партнерствами. Це призводить до відсталості в галузі інформаційних технологій та інших сфер, що мають стратегічне значення для сучасного економічного розвитку [35].

З огляду на вищесказане, можна створити таке порівняння цих двох країн див. табл. 3.2.

Таблиця 3.2 - Порівняння економічної політики Північної та Південної Кореї після Корейської війни (друга половина XX ст.)

<i>Критерій</i>	Північна Корея	Південна Корея
Економічна система	Централізована планова економіка	Капіталістична змішана економіка
Власність на засоби виробництва	Державна	Приватна та державна
Роль уряду	Пряме управління економікою	Непряме регулювання
Індустріалізація	Зосередження на важкій промисловості	Зосередження на легкій промисловості та експорті
Зовнішня торгівля	Обмежена, з акцентом на соціалістичні країни	Відкрита, з акцентом на експорт
Рівень життя	Низький	Високий
Економічні показники	Низький ВВП на душу населення, повільне зростання	Високий ВВП на душу населення, швидке зростання

Соціальна політика	Суворий контроль над життям громадян	Більш вільне суспільство
Міжнародні відносини	Ізоляціонізм	Активна участь у міжнародних справах

На сьогодні економіки Північної та Південної Кореї вражають своєю різницею. Південна Корея стала однією з найрозвинутіших індустріальних держав світу. За останні десятиліття країна здобула значні успіхи в таких галузях, як інформаційні технології, автомобільна промисловість та електроніка. Південна Корея також відома своєю високою якістю освіти та науково-дослідницькими досягненнями.

Навпаки, Північна Корея відзначається відокремленістю та ізоляцією від світового економічного співтовариства. Зосереджена на військовій індустрії та ядерному потенціалі, економіка Північної Кореї натрапляє на великі труднощі. Санкції та обмеження ускладнюють економічний розвиток, а велика частина населення стикається з бідністю та обмеженим доступом до ресурсів.

Важливим економічним аспектом є також різниця в системах власності. В Південній Кореї переважає приватний сектор і конкурентна ринкова економіка, тоді як у Північній Кореї практикується централізована система з домінуванням державного сектора. Ця різниця визначає різний ступінь ефективності та інновацій в обох країнах [35].

У підсумку, економічна реальність Південної та Північної Кореї сьогодні свідчить про їхні різні шляхи розвитку, з Південною Кореєю як прикладом високорозвиненої індустріальної держави, а Північною Кореєю, що залишається відокремленою індустрією та економічною ізоляцією.

3.3. Як після війни Україна має відновлювати економіку.

В Україні триває повномасштабна війна, війна за незалежність, а отже, економіка країни також перебуває у стані війни. Критично важлива інфраструктура зазнає руйнувань. Мільйони людей виїжджають з країни, національний ВВП знизився на третину. Незважаючи на це, нація стоїть і

виборює своє майбутнє, майбутнє, яке є кращим, ніж реалії нинішньої війни і навіть довоєнного періоду, і чимало в цьому залежить від самих українців. Який може бути фінансовий стан країни, яка перебуває в стані оборонної війни на своїй території, проти країни, економіка якої в рік початку війни була майже вдсятеро більше, за економіку країни, що зазнала вторгнення? Питання риторичне. Коли на карту поставлена доля держави, як от зараз для Києва, економіка відступає на задній план. Тим не менше, вона залишається підґрунтям для функціонування держави. Зрештою, якщо військовим не виплачують зарплату, пенсіонери не отримують пенсії, або ж державний сектор не отримує виплат з бюджету, нехай навіть і мінімальних, може назріти питання: а чи варто це все того? В умовах, коли більшість населення все ще не задіяна безпосередньо у війні, підтримка функціонуючої економіки є життєво важливим обов'язком для країни, що опинилася в стані конфлікту. І це надзвичайно важке випробування [26].

В 2022 р. валовий внутрішній продукт України знизився, за різними підрахунками, приблизно на 30%. Безробіття виросло на 20%, а інфляція наблизилася до 27%. За даними Світового банку, частка населення, що живе за межею бідності, за рік зросла з 18% до 60%. Крім того, існують матеріальні та інфраструктурні втрати. Їх оцінюють у 140 мільярдів доларів США, тоді як витрати на відбудову, за даними Світового банку, сягають 410 мільярдів доларів. Це вдвічі перевищує довоєнний ВВП України [23].

Проте, найбільшою втратою залишається втрата людей. Цвіт нації, в переважній більшості чоловічої статі, проливає кров на фронті. Мільйони людей покинули охоплену війною країну, тільки то вона розпочалася. За оцінками Міністерства економіки України, 6.2 мільйони громадян України довоєнного часу, проживають за її межами. За оцінками міністра економіки С. Марченка, Україна щомісяця втрачає близько 2 мільярдів доларів США тільки внаслідок цього фактору [3]. Демографічний колапс країни є ще більше нищівним, ніж інфраструктурна та економічна розруха. До вторгнення населення України оцінювалося приблизно 41 мільйон осіб, без урахування мігрантів і людей, які

перебувають під російською окупацією. Ці дані сьогодні можуть бути на 7-13 мільйонів нижчими. Демограф Е. Лібанова припускає, що нинішнє населення України становить від 28 до 34 мільйонів. Якщо зважати на те, що в 1991 р., на момент розпаду СРСР, населення України становило 51 мільйон, то мова йде про зникнення половини населення за тридцять років [3].

Отже, як Україна зуміла себе відстояти, в тому числі в економічному просторі? Якби Україна воювала самотійно, вона б, напевно програла цю війну. Але так само, як економіка України становить одну десяту частину економіки країни агресора, економіка Росії становить ще меншу частину, близько однієї двадцятої економічної потужності країн, які тією чи іншою мірою демонструють свою підтримку України. Власне, саме зовнішня підтримка, як військова, так й економічна, відіграє ключову роль в теперішньому існуванні Києва. На основі даних моніторингу підтримки України Кільського інституту у Брейгелі, звітують, що загальний рівень підтримки України у 2023 році становитиме майже 169 мільярдів євро [34, с. 13]. Реально надана сума може різнитися, але той факт, що мова йде про суму, яка перевищує теперішній сукупний ВВП України, говорить сам за себе. Саме завдяки цьому, згідно більшості економічних показників, фінансова ситуація в Україні є відносно хорошою, а в окремих аспектах навіть відмінною. За даними Національного банку України, резерви іноземної валюти досягли позначки у майже 39 мільярдів доларів, що є найвищим показником за всю історію, що й допомагає тримати валюту на стабільному рівні [15].

Після зниження у 2022 р. очікується, що економічне зростання стабілізується у подальших роках. За прогнозами, мінімальне падіння становитиме мінус один відсоток, а в річному еквіваленті, навіть, плюс три відсотки. Для порівняння, за прогнозами МВФ, економіка Росії за той самий період скоротиться в номінальному вираженні на розмір всієї економіки України, що становить приблизно 160 мільярдів доларів [37]. Допомога ззовні дає змогу Києву продовжувати боротьбу і підтримувати видимість нормального життя. Насамперед, враховуючи існуючі обставини, оцінка стану української економіки

з боку різних визначних діячів є пристойною. Європейська Комісія визнає, що українська економіка продемонструвала неабияку стійкість, попри скорочення майже на 30% у 2022 р. Міжнародний валютний фонд вдається до схожої фрази, щоб підкреслити стійкість Української економіки, одночасно покращуючи свій прогноз зростання ВВП України у 2024 р., з мінус одного до плюс трьох відсотків [37].

Протягом перших місяців війни Україна була змушена сподіватися, здебільшого, на власні військові та економічні ресурси. На макроекономічному фронті це призвело до серйозної напруженості та труднощів, а зростаючий бюджетний дефіцит доводилося фінансувати переважно за рахунок НБУ, що зумовлювало інфляційний тиск і загрожувало кризою платіжного балансу. На щастя, починаючи з другої половини 2022 р., надходження зовнішньої фінансової допомоги посилюються і стало більш регулярним та передбачуваним, подібно до військової допомоги. Це дозволило наростити валові міжнародні резерви, нормалізувати ситуацію на валютному ринку, стабілізувати обмінний курс і бюджет, а також пом'якшити деякі валютні та банківські обмеження [13].

Загалом, економіку України характеризує ті обставини, в яких вона опинилася, проте вона проявляє позитивні ознаки і вселяє надію на майбутнє. Втім, одна змінна досі є ключовою для її майбутнього: коли і як завершиться війна? Можна виділити два сценарії розвитку української економіки в наступних роках: оптимістичний і невтішний.

Почнемо з невтішного: песимістично-реалістичний прогноз передбачає, що воєнні дії продовжуватимуться, але їхня активна стадія вичерпає себе в 2024 р. Цей прогноз передбачає, що буде досягнуто перемир'я, яке надалі порушуватимуть атаками на об'єкти критичної інфраструктури або цивільне населення. Зняття воєнного стану, яке згідно з розглянутим сценарієм, відбудеться в такій ситуації, зумовить масову еміграцію молодих людей. На ринку праці різко зросте попит на кваліфіковану робочу силу, який він не здатен буде покрити. Промисловість зосередиться на виробництві продукції для військових, тоді як інші сектори відчуватимуть хронічну нестачу фінансів,

робочої сили та інвестицій. Впевненість іноземних інвесторів, внаслідок майбутніх терористичних атак з боку Кремля, залишатиметься низькою. Водночас, якщо територіальні зміни не відбудуться, Україна залишатиметься суттєво віддаленою від моря, а морські перевезення залишатимуться досить затратним та ризикованими, через заміновані порти. За невтішного сценарію, можна припустити, що підтримка з боку країн Заходу поступово припиниться. Як наслідок, економіка буде заглиблюватись у дедалі більшу кризу, що в поєднанні з поганою ситуацією на фронті призведе до соціального невдоволення і навіть до протестів [13].

Натомість, оптимістичний сценарій полягає у звільненні окупованих територій. Безумовно, це сприятиме відновленню втраченого приросту на цих територіях та розвитку можливостей для морського експорту. Такий сценарій припускає, що буде продовжено надання суттєвої іноземної фінансової допомоги, понад 30 мільярдів доларів щорічно. Зростанню також посприяють суттєві інвестиції, пов'язані з проектом відбудови України, що, в свою чергу, забезпечить додаткові робочі місця для сотень тисяч людей та заохочуватиме повернення мільйонів мігрантів. За таким сценарієм економіка зростатиме зі швидкістю до 10-15% ВВП на рік, долаючи швидкими темпами післявоєнне відставання [29].

Враховуючи все це, невід'ємним буде повернутись на кілька кроків назад і розглянути проблему в ширшій перспективі. Втрата 30% ВВП впродовж одного року є драматичним результатом, але в номінальному вираженні, це всього 50 мільярдів доларів. Це відносно небагато для країни розміром з Україну, яка перебуває в стані тотальної війни. Значно вагомішими є втрати в інфраструктурі, але й вони можуть бути компенсовані за умови вдалого завершення війни. Довоєнний ВВП України складав близько 200 мільярдів доларів. Тепер, після 30% втрати, він наблизився до 140-150 мільярдів доларів і збережеться на такому ж рівні наприкінці цього року [37]. Це велика цифра, але значно поступається демографічному та географічному потенціалу України.

Враховуючи навіть довоєнний результат 2021 р., найкращий в новітній історії, ми отримуємо значення ВВП, яке на 40% нижче, ніж у Чехії, і співставні з показником Угорщини. Це країни з майже чвертю довоєнного демографічного потенціалу України та однією шостою її територіального потенціалу. Система перейнята від Радянського Союзу у 1991 р.: стійкість системи неформальної васальної залежності від Москви і найгірше увічнення соціальної моделі, що погрузла в корупції - все разом призвело до багаторічного процесу розтріскування демографічного та територіального потенціалу України. Наскільки великим є марнотратство? Чудово це ілюструє порівняння з Чехією та Угорщиною. Теоретично, Україна могла бути в чотири рази багатшою, якщо б слідувала іншій моделі впродовж останніх тридцяти років. Народ України неодноразово намагався вийти з цієї системи, як приклад, Помаранчева революція чи події на Майдані. Але стійкість ядра, тобто Москви, була настільки сильною, що знадобилась повномасштабна війна. Саме так ми можемо сприймати це сьогодні [26].

Отже, Україні важко конкурувати в економічному плані з країнами, зі схожим демографічним і територіальним потенціалом. Хоч і вдвічі менша за розміром, проте Польща є найближчим прикладом. За оцінками МВФ, ВВП Польщі у 2023 р. становитиме 750 мільярдів доларів [37]. Якщо порівняти втрати Україною 50 мільярдів доларів ВВП з цією сумою, та ще й додати втрати інфраструктури, то отримаємо від 6% до 20% річного ВВП, до якого Україна, з огляду на свій потенціал, прямує і побічно бореться за досягнення [37]. Із цього аргументу можна зробити висновок, що в економічному плані, українці борються за куди більш процвітаюче майбутнє, ніж те, яке вони могли б мати, залишившись під егідою російської федерації. Настільки процвітаюче майбутнє, що в номінальному вираженні нинішні втрати, втрати ВВП чи навіть інфраструктури можна легко перекрити, особливо з урахуванням пільгових кредитів або навіть субсидій на відбудову, репарації від Москви, передусім десятиліть функціонування за більш ефективною системою, ніж та, що була успадкована від Радянського Союзу [29].

Проте, для того, щоб це майбутнє, за яке українці сьогодні борються в окопах, стало реальністю, мають бути дотримані два критерії: по-перше, і це найбільш очевидно, для цього потрібна беззаперечна перемога на фронті, повернення втрачених територій і отримання компенсації від агресора. Але не менш важливою є зміна мислення українського суспільства, викорінення всепроникної корупції, кумівства та олігархії. Зрештою, саме тих характеристик нації, з якими Україна бореться. І натомість, зробити вибір на користь прозорості. Звісно, це неймовірно складне завдання, на яке підуть десятиліття зусиль. Український уряд поволі прогресує в цьому напрямку, що є одним із критеріїв для майбутнього вступу України до Європейського Союзу [29].

У звіті Єврокомісії відзначено прогрес у судовій системі та забезпеченні незалежності засобів масової інформації. Однак, наприклад, проблемою залишається ухвалення закону про боротьбу з олігархією. Створення правових норм, які суворо карають, наприклад, за корупцію, є надзвичайно важливим [29]. Але фундаментом для створення нової системи стануть монументальні зміни в самому суспільстві.

Ось від чого, зрештою, залежатиме результат триваючої війни. Навіть за умови, що Україна переможе на фронті, але не відбудеться кардинальної внутрішньої трансформації, мільйони українців, які скуштували життя на Заході, не матимуть бажання повертатися до системи, основаної на фальшивих цінностях. Однак якщо країні вдасться успішно реалізувати трансформацію, або рухатися у правильному напрямку, то за умови позитивного результату на фронті, у неї з'явиться шанс пройти повну реконструкцію: інфраструктурну, економічну, соціальну. Проекти відбудови, репарації, доступні кредити прискорять зростання ВВП і забезпечать створення сотень тисяч робочих місць. А це разом із соціально-правовою реформою спонукатиме мільйони мігрантів повернутися і відбудувати свою Батьківщину. Це і є істинним поняттям перемоги. В той же час це найскладніше завдання, яке тільки можна собі уявити [4].

Україна зараз на роздоріжжі. Війна з Росією змусила зосередити всі

зусилля на обороні, але вже зараз треба думати про майбутнє. Одним з ключових питань є створення ефективної системи соціального захисту та забезпечення для громадян.

Однак на цьому шляху існує серйозна загроза - популізм. Війна та її наслідки можуть призвести до росту популістських настроїв, коли люди шукають простих рішень складних проблем і вірять обіцянкам, які неможливо виконати. Політики-популісти можуть експлуатувати ці настрої для власної вигоди, що може мати негативні наслідки для країни[2].

Популізм пропонує ілюзію захисту та безпеки, але не дає реальних рішень. Він може призвести до розколу в суспільстві та посилення соціальної напруги. Популізм також може зашкодити демократичним інститутам та верховенству права.

Щоб протистояти популізму, необхідно:

- Створити дієву систему соціального захисту та забезпечення, яка буде відповідати реальним потребам людей.
- Будувати відкрите та прозоре суспільство, де люди довіряють владі.
- Розвивати критичне мислення та медіаграмотність, щоб люди могли відрізнити правду від брехні [2].

Популізм - це серйозна загроза для України, але її можна подолати, якщо діяти розумно та відповідально. Важливо вже зараз думати про майбутнє країни та будувати його на міцному фундаменті соціальної справедливості та демократії [2].

Після закінчення повномасштабної війни, Україна стоїть перед величезним завданням відновлення свого економічного потенціалу та соціальної стабільності. Одним із ключових принципів економічної політики в цих умовах є прискорений розвиток інфраструктури, що стане основою для відновлення промисловості та підтримки життєздатності регіонів.

Першим кроком має стати стабілізація. Це передбачає негайну фінансову допомогу від міжнародних партнерів, відновлення бюджетної системи та мінімізацію інфляції. Важливо також забезпечити відновлення роботи ключових

галузей, таких як енергетика, транспорт та сільське господарство. Зокрема, пріоритетом буде реконструкція пошкоджених об'єктів, таких як мости, дороги, енергетичні мережі та інші важливі інфраструктурні об'єкти. Це створить сприятливі умови для відновлення економічних зв'язків, забезпечить ефективний транспорт та забезпечить енергетичну стійкість [23].

Уряд повинен активно сприяти розвитку малих та середніх підприємств, що сприятиме створенню нових робочих місць та розширенню виробництва. Введення податкових пільг та інвестиційних стимулів для бізнесу сприятиме відновленню економічної активності. Загальна мета економічної політики буде зорієнтована на створення стійкої та інклюзивної економіки, яка б враховувала потреби всіх верств суспільства. Соціальна справедливість та економічна рівність стануть основоположними принципами, спрямованими на зменшення соціального розриву та підтримку усіх громадян. Щоб забезпечити фінансову стабільність, важливим інструментом буде розробка ефективної фіскальної політики та контроль за борговою ситуацією. Активна співпраця з міжнародними фінансовими організаціями та партнерами сприятиме залученню інвестицій та фінансовій підтримці у важкі часи [4].

Економіка України потребує глибоких структурних змін. Необхідно стимулювати розвиток інноваційних галузей, таких як ІТ, біотехнології та зелена енергетика. Важливо також зробити акцент на освіті та підготовці кадрів нового зразка, щоб забезпечити високу кваліфікацію робочої сили. Це дозволить країні ефективно конкурувати на світовому ринку та забезпечити стале економічне зростання.

Відновлення після війни вимагатиме величезних зусиль та спільної роботи всіх секторів суспільства. Це буде не просто відновлення економічного потенціалу, але і будівництво нового, стійкого та інноваційного майбутнього для України.

ВИСНОВКИ

У контексті повоєнної відбудови економічна політика відіграє визначну роль у відновленні та розвитку постконфліктних територій. Здійснення правильної економічної політики є ключовим для забезпечення стабільності, зростання та підвищення рівня життя населення. Принципи економічної політики в цих умовах повинні базуватися на прозорості, ефективності та спрямованості на досягнення конкретних цілей відновлення та розвитку.

Головними цілями економічної політики в повоєнний період є створення умов для економічного зростання, залучення інвестицій, реконструкція інфраструктури, створення робочих місць та підтримка соціальної справедливості. Для досягнення цих цілей необхідно використовувати різноманітні інструменти економічної політики, такі як фіскальна політика, грошова політика, торгова політика, регулювання ринків тощо.

Враховуючи особливості повоєнного періоду, важливо також забезпечити ефективне взаємодію між державним сектором, приватним сектором та громадськістю, сприяючи створенню сприятливого середовища для розвитку бізнесу та інновацій.

Зважаючи на динаміку подій у повоєнній ситуації, економічна політика повинна бути гнучкою та адаптивною до змінних умов. Окрім того, важливо враховувати специфічні потреби та особливості кожної конкретної країни чи регіону, оскільки вони можуть відрізнятися за рівнем руйнувань, соціальними конфліктами, наявністю ресурсів тощо.

Для ефективної реалізації економічної політики необхідно також звертати увагу на питання боротьби з корупцією, підвищення прозорості та відповідальності в управлінні державними фінансами та ресурсами. Це може забезпечити ефективне використання доступних ресурсів та зменшення втрат через недостатню ефективність управління.

Також важливо враховувати роль міжнародного співробітництва та підтримки, зокрема через міжнародні фінансові організації та програми допомоги. Співпраця з міжнародними партнерами може сприяти не лише

фінансовій підтримці, а й обміну досвідом та кращим практиками в галузі економічного відновлення.

Отже, успішна реалізація принципів, цілей та інструментів економічної політики в умовах повоєнної відбудови залежить від комплексного та системного підходу, а також від активної співпраці всіх зацікавлених сторін. Результатом правильно побудованої економічної політики може стати стабільне та процвітаюче суспільство, що має всі можливості для подальшого розвитку та процвітання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Булик О. Стратегія відновлення економіки України після війни. Економіка та суспільство. 2023. № 48. С. 54.
2. Бульбенюк С. Популізм як загроза національній безпеці за умов війни та повоєнної відбудови України. Політичні трансформації сучасного суспільства : Зб. матеріалів IV всеукр. науково-практ. конф., м. Полтава, 22 лют. 2022 р. С. 80–83.
3. Втрата мільярдів доларів щомісяця: як на Українську економіку вплинула масова міграція. VisitUkraine.today. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/2340/losing-billions-every-month-how-mass-migration-has-affected-the-ukrainian-economy>
4. Відбудова України після війни: Що варто зробити вже зараз. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/10/17/705238/>.
5. Горбатенко В., Бульбенюк С. Політична трансформація в сучасному світі. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал-», 2010. 160 с.
6. Гриньова М. Економіка: теорія та практика. Київ : Центр учб. літ., 2018. 448 с.
7. Гриценко А. Економічні суперечності глобалізації та локалізації в умовах гібридної війни та післявоєнної реконструкції : монографія. Київ : НАН України, ДУ «Ін-т економіки та прогнозування НАН України», 2022. 636 с.
8. Задоя А. О. Мікроекономіка : Навч. посіб. Київ : Знання, 2001. 211 с.
9. Колодко Г. В. Новий прагматизм, або економіка помірності. Економіка України. 2013. № 11 (624). С. 13–28.
10. Кораблін С.О. Макроекономічна динаміка України: пастка сировинних ринків : моногр. – К. : Ін-т екон. та прогнозів. НАН України, 2017. 308 с.
11. Макконелл Дж. К. Р., Брю С. Л. Макроекономіка: сучасний підхід. Київ : Акад., 2003. 912 с.
12. Макроекономічна та фінансова політика: від лібералізації до інновацій. International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/en/home>. Домен ру. Треба замінити!

13. Можливі сценарії війни. Прогноз до 2025 року. Главком. URL: https://glavcom.ua/columns/v_pekar/mozhliivi-stsenariiji-vijni-prohnoz-do-2025-roku-978134.html.

14. Мочерний С., Гетьман В. Макроекономіка: теорія та українська практика. Київ : Літера ЛТД, 2015. 638 с.

15. Міжнародні резерви України станом на 1 липня 2023 року. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/mijnarodni-rezervi-zrosli-do-mayje-39-mlrd-dol-ssha-za-pidsumkami-cheravnua-scho-ye-nayvischim-pokaznikom-za-vsyu-istoriyu-nezalejnosti-ukrayini>

16. Основні принципи грошово-кредитної політики України : Національний банк України, 2023, с. 4. URL: <https://bank.gov.ua/>

17. Пасічний М. Фінансова політика держави : монографія. Київ : нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 440 с.

18. Про зайнятість населення : Закон України. 2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3723-12>.

19. Програма економічного розвитку України на 2023-2027 роки, Кабінет Міністрів України, 2023, с. 5. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>

20. Рокоча В. В. Економічна активність держави в соціальному ринковому господарстві : дис. д-ра екон. наук. Київ, 1995. 431 с.

21. Руанда // Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2003. Т. 5 : П-С. 736 с.

22. Світова організація торгівлі (СОТ): Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/svitova-organizaciya-torgivli-sot>

23. Світовий Банк. World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/>

24. Стігліц Дж. Глобалізація та її тягар / ред. І. В. Бураковський ; пер. з англ А. Іщенко. Київ : КМ Академія, 2003. 252 с.

25. Сучасна валютна політика та особливості її реалізації в Україні. / Наук.

ред. В. Юрчишин. Київ: Заповіт, 2016. 120 с.

26. Україна 2022. Як не втратити свій шанс стати сильною державою. Український Інститут Майбутнього. URL: <https://uifuture.org/publications/ukrayina-2022-yak-ne-vtratyty-svij-shans-staty-sylnoyu-derzhavoyu/>.

27. Циганов С., Сизоненко В. Інноваційна модернізація економіки як основа реалізації національних економічних інтересів. Вісник Дніпропетровського університету. 2015. № 4. С. 101-108.

28. Шнирков О., Чугаєв О. Економічна інтеграція України до ЄС в умовах російсько-української війни. Журнал Європейської економіки. 2023. Т. 22, № 1. С. 84.

29. Як після війни Україна має відновлювати економіку та бізнес. Велике дослідження. Forbes. URL: <https://forbes.ua/money/yak-pisslya-viyni-ukraina-mae-vidnovlyuvati-ekonomiku-ta-biznes-velike-doslidzhennya-deloitte-15122022-10501>

30. Applebaum A. The Iron Curtain: The Partition of Europe. Doubleday, 2002. 576 p.

31. Bernanke B., Mishkin F. Central Bank Behavior and the Strategy of Monetary Policy: Observations from Six Industrialized Countries. NBER Macroeconomics Annual. 1992. Vol. 7. P. 183–228.

32. Bhagwati J. N. Trade Policies for Development. The Gap Between Rich and Poor Nations. London, 1972. P. 245–269. URL: https://doi.org/10.1007/978-1-349-15456-2_10

33. Blanchard O. What is macroeconomics? Brookings Institution Press, 2008. 72 p.

34. Boyarchuk, D. & M. Dabrowski (2023) The Ukrainian war economy, Working Paper 12/2023, Bruegel. https://www.bruegel.org/sites/default/files/2023-07/WP%2012_0.pdf

35. Cumings B. Democratic People's Republic of Korea. Marxist Governments. London, 1981. P. 443–467. URL: https://doi.org/10.1007/978-1-349-16566-7_9

36. Feinster K. Vietnam: History. Basic Books, 2004. 640 p.

37. IMF Executive Board Completes the First Review under the Extended Fund Facility (EFF) Arrangement for Ukraine. (2023, 29 червня). International Monetary Fund. URL : <https://www.imf.org/en/News/Articles/2023/06/29/pr23249-ukraine-imf-exec-board-completes-1st-rev-eff-arrangement>

38. McDonough F. Rebuilding Europe: The Marshall Plan, the German Economic Miracle, and Western European Integration, 1945-1955. Allen Lane, 2000. 592 p.

39. Rodrik, D. (2015) Economics Rules: The Rights and Wrongs of the Dismal Science, New York, NY, USA (235 pages, W.W. Norton, softcover, ISBN 978-0-393-35341-9). European Journal of Economics and Economic Policies: Intervention. 2017. Vol. 14, no. 3. P. 375–377. URL: <https://doi.org/10.4337/ejeep.2017.03.08>

40. Tyabji N., Johnson C. Japanese Miracle. Social Scientist. 1984. Vol. 12, no. 4. P. 73. URL: <https://doi.org/10.2307/3517087>